

VIETOS PASAKOJIMŲ KNYGA

Upės Jūros vingiai ir
buvusio hipodromo teritorija
Tauragės mieste

2022

VšĮ „Kultūros dirbtuvė“

KULTŪROS
DIRBTUVĖ

VIETOS PASAKOJIMŲ KNYGA

Upės Jūros vingiai ir
buvusio hipodromo teritorija
Tauragės mieste

Vaizduotės vingiai – bendrakūros principais grįsta bendrakūros sesijų serija. VšĮ „Kultūros dirbtuvė“ (KD) komanda sukūrė šio proceso dizainą ir jį fasilitavo. Proceso metu įtraukti įvairūs specialistai ir Tauragės krašto gyventojai. Šių sesijų tikslas: skirtingais dalyvavimo lygmenimis įtraukti savivaldybės gyventojus, skatinti jų vaizduotę ir įvairiais fasilitavimo būdais padėti išryškinti bendras kryptis, tolimesniam buvusio hipodromo teritorijos vystymui. Procesą sudarė keturi etapai **Praeitis**-Dabartis-Ateitytys-Kryptys.

Ši knyga yra praeities etapo rezultatas.

Logotipą kūrė Ugnė Balčiūnaitė

Proceso užsakovas: Tauragės rajono savivaldybės administracija
www.taurage.lt

Proceso vykdytojas: VšĮ „Kultūros dirbtuvė“
Evelina Šimkutė – Komunikacijos ir didžiųjų sesijų organizatorė
Rūta Lukošūnaitė – Proceso dizainerė, koordinatorė ir fasilitatorė
Ugnė Balčiūnaitė – Bendrakūros sesijų dizainerė ir fasilitatorė
www.kulturodirbtuve.lt

Plačiau apie procesą: www.kulturodirbtuve.lt/vaizduotes-vingiai
#vaizduotesvingiai

Knygą parengė Rūta Lukošūnaitė

© VšĮ „Kultūros dirbtuvė“, 2022
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

IŽANGA

Vingiuodami per šio projekto praeities etapą radome ir išgirdome įvairiausių istorijų. Tauragės mieste esanti teritorija prie upės Jūros yra turtinga pasakojimais, o kai kurie iš jų dar nebuvo užrašyti. Šiuo projektu tęsiame vietos pažinimą ir dalinamės tuo, ką radome ir išgirdome, su visais tauragiškiais ir ne tik.

Šioje knygoje rasite užrašytą **vietos pasakojimą** ir nuorodas į **garso įrašus**, fiksuojančius procesą. Taip pat čia pateikiame **vietos laiko juostą** ir ją sudarančias **54 pasakojimų korteles**. Praeities etapo metu buvo išgrynintos 5 įžvalgos:

1. [Projekto teritorija yra neatsiejama nuo upės Jūros ir jos dinamiškumo.](#)
2. [Žmonės visada tiesiogiai ir netiesiogiai naudojo šią teritoriją.](#)
3. [Hipodromo įrengimas sukūrė naują viešą miesto erdvę įvairioms patirtims.](#)
4. [Čia yra mozaikiškai urbanizuota gamta, o gyventojai apie šią vietą turi susidarę įvairias kontrastiškas nuomones.](#)
5. Tvyro požiūris, kad tai yra išskirtinė ir nuostabi vieta Tauragėje, kuria reikia rūpintis.

Toliau pateikiamas vietos pasakojimas, kuris remiasi visomis 54 pasakojimų kortelėmis. Šis vietos pasakojimas yra pagrindinis praeities etapo rezultatas. Skliausteliuose įrašyti kortelių numeriai, kuriose detaliau pateikta surinkta informacija. Kviečiame patyrinėti šios vietos istoriją, pasiklausyti gyvų pokalbių ir sužadinti savo smalsumą joje apsilankant.

TURINYS

VIETOS PASAKOJIMAS.....	4
VIETOS LAIKO JUOSTA.....	8
PROCESAS IR NUORODOS.....	9
PASAKOJIMŲ KORTELĖS.....	10

AČIŲ

Tariame ačiū Doc. Dr. Gintarui Valiuškevičiui iš Vilniaus universiteto Hidrologijos ir klimatologijos katedros už įdomų ir informatyvų pranešimą apie upės Jūros istoriją, gimimą bei pokyčius. Dėkojame Birutės Baltrušaitytės bibliotekai už jaukią erdvę gyvai sesijai Tauragėje. Taip pat esame be galo dėkingos kiekvienam žmogui, tiesiogiai ir netiesiogiai, prisidėjusiam prie šios vietos pasakojimo atsiradimo, kuris, dėl jūsų laiko ir indėlio, tapo tik pilnesnis ir visapusiškesnis.

VIETOS PASAKOJIMAS

Projekto teritorija yra neatsiejama nuo upės Jūros ir jos dinamiškumo.

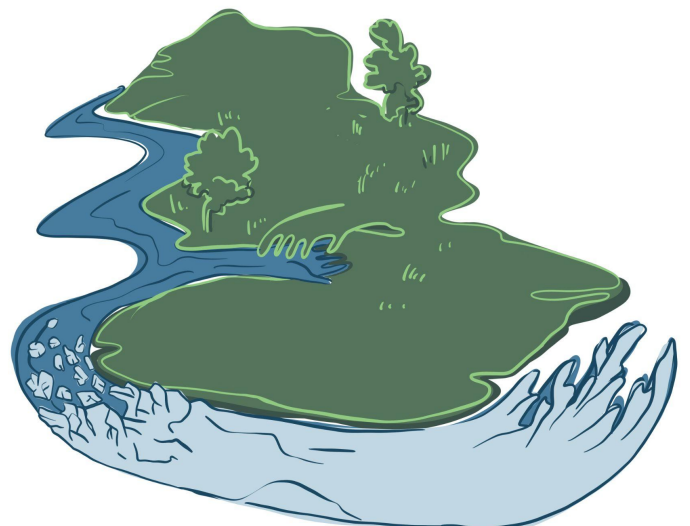
Paskutinio nuledėjimo metu, daugiau nei prieš 13 tūkstančių metų (1), Žemaičių aukštumos šlaitais žliaugiantys ledo tirpsmo srautai tekėjo į prielėdynines marias, tuomet dengiančias dabartinį Tauragės kraštą. Nemunui pralaužus Vilkyškių kalvagūbrį ir nutekėjus į Baltijos jūrą, šio kalvagūbrio rytinėje papėdėje upė Jūra pamažu išsigraužė sau vagą (2) ir suformavo labai asimetrišką, beveik 4 tūkstančių kv. kilometrų dydžio, baseiną. Upės Jūros ištakas rasime įveikę 172-dviejų km (1) ilgio kelionę prieš srovę į šiaurę nuo Jūros ir Nemuno upių santakos. Kelionės paskutiniais žingsniais klampotume per drėgmę pertekusias pelkes netoli Jankaičių kaimo (2).

Šios jaunos (2) ir aikštingos (37) upės srovė toliau aktyviai rėžia savo vagą gilyn ir keičia kraštovaizdį (47). Įspūdingas atodangas formuojantis (2), turbulentiškai tekantis upės Jūros vanduo padeda jai vingiuoti plačiais slėniais (3)(47). Iki 1974 metų (23), kiekvieną pavasarį ir rudenį, upė ties Taurage, potvynių metu, tapdavo tikra jūra (52). Reguliariai užliejamos upės slėnio pievos, dar vadinamos salpomis, o jose formuojasi pats derlingiausias dirvožemis (47). Didelį vandeningumą (36) upėje sukuria visų žemės sistemų ir žmogaus sąveika. Nuo Baltijos jūros plaukiantys debesys ir kraštovaizdis upės aukštupyje sukuria didžiausius kritulius Lietuvoje. Molingi dirvožemiai upės baseine neleidžia šiems krituliams įsigerti į giluminius žemės sluoksnius. Žmonių ištiesinti mažieji baseino upeliai, dideliems pavasario ir rudens krituliams padeda greičiau nutekėti (23).

Greičiausiai šis vandeningas, sezoninis dinamiškumas, maždaug prieš 200-300 metų (4), atkirto vieną upės meandrą (3). Taip tarp Tauragės dvaro ir Butkelių kaimo, bėgant metams bei besikaupiant sąnašoms (47), susiformavo vidutinio

dydžio senvaginio ežeras (4). Senvagės ir upės turi ilgas kranto linijas, kurios yra palankiausios terpės gyvybei (3). Šios zonos dar vadinamos ekotonais - tai natūralios zonos, egzistuojančios tarp skirtingas savybes turinčių ekosistemų. Tai žinant, nenuostabu, jog būtent upės ir jų slėniai bei pievos sudaro didelę Lietuvos gamtinio karkaso dalį. Upė Jūra yra migracijos koridorius, kuris ties Tauragės miestu palaiko gamtinius ryšius tarp saugomų ir aplinkosaugai svarbių teritorijų (35).

Upė Jūra ir jos krantai, iki Tauragės mieste esančios užtvankos, taip pat yra Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ dalis (34). Šiose teritorijose ekologinė vertė, dėl kurios jos buvo įjungtos į tinklą, negali būti pabloginta. Iš gamtinio karkaso perspektyvos, projekto teritoriją būtina tvarkyti gausinant želdinių plotus, stiprinant esamą kraštovaizdžio natūralumą ir kartu integruoti kitas socialines funkcijas (35). Įdomu tai, kad pusiau natūralios buveinės, tokios kaip pievos ir ganyklos, yra vienos turtingiausių pasaulyje savo bioįvairovė. Dabartinės pievos Baltijos regione atsirado dėl savotiškos žmogaus ir gamtos bendrystės, tačiau Lietuvoje pievų ekosistemos šiuo metu yra nykstančios (38).

Žmonės visada tiesiogiai ir netiesiogiai naudojosi šia teritorija.

Iš gyvybės sistemų perspektyvos, užliejamos pievos atlieka daugybę funkcijų. Ši teritorija visais laikais palaikė maistinių medžiagų ciklus, dirvožemio formavimąsi, sėklų sklaidą, požeminio vandens papildymą bei kaupimą ir anglies dvideginio sekvestraciją dirvožemyje. Reguliarūs potvyniai ir net maži reljefo nuansai (33) kuria daugybę ekologinių nišų, todėl užliejamose teritorijose gyvuoja daugybė įvairių rūšių (38). Vietiniai dar puikiai atsimeina upės Jūros potvynius, jų metu susiformuojančias salas ir seklius kanalus (14). Šios teritorijos reguliuoja ne tik potvynius ir vandens kokybę, bet tuo pačiu ir ligų plitimą bei klimatą (38). Nenuostabu, jog būtent prie plačių upių slėnių ir įsikūrė Tauragės krašto gyvenvietės. Butkeliais vadinama teritorija žemėlapiuose minima jau nuo XVII amžiaus, (8) o buvusio hipodromo teritorija iki 1927 metų priklausė Tauragės dvarui (9). Upės Jūros sezoniškas dinamiškumas palaikė ir vietos sveikatą ir gyvybę bei sukūrė sąlygas žmonėms šia teritorija naudotis įvairiai.

Nors tiesioginė žmonių veikla iki XIX a. čia turbūt buvo minimali, šis upės Jūros vingis aplink gyvenantiems žmonėms visada buvo naudingas. Nuožulnų ir kasmet užliejamą slėnį, dabartinių Butkelių ir Tarailių teritorijų gyventojai, tikėtina, šienavo, ganė gyvulius (27) ir augino avižas, grikius, miežius, linus, kanapes (39). Iki XIX a. šį upės Jūros vingį, tikėtina, pralenkė visi tuometiniai keliai. Brasta ties Tauragės dvaru šiose apylinkėse buvo pagrindinė jungtis tarp upės Jūros krantų, (5) o žiemą, užšalus upei, žmonės į kitą upės pusę tiesiog eidavo ledais (39). Šalia gyvulininkystės ir žemdirbystės, vietiniai čia visada žvejojo, prajodinėjo žirgus (9), girdė gyvulius, bei plukdė medieną (7) (13) ir naudojo upę susisiekimui.

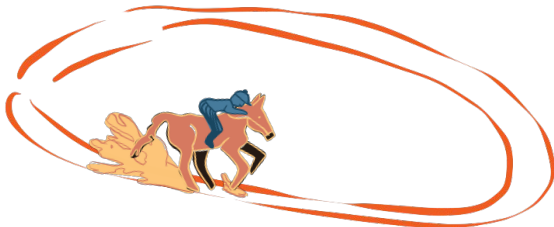
Šiltuoju metų laiku vietiniai ateidavo skalauti drabužius (13), pailsėti (10) ir atsivėsinti (13). Žiemą įsirengdavo čiuožyklas, žaisdavo su ledais, o žiemai baigiantis stebėdavo įspūdingus ledonešius (11).

Tiesioginį ir intensyvesnį šio vingio panaudojimą žmonių reikmėms lėmė Rusijos imperijos miestų statybos tvarkos centralizavimas ir nelaimė. 1836 metais Tauragės miestas sudegė iki pamatų. Nors miestas nebuvo didelis, prie jo jau 1834 metais buvo projektuojamas naujas plentas nuo Tauragės iki Prūsijos sienos. Naujas kelias ir gaisras lėmė Tauragės miesto plėtimąsi į iki tol neužstatytas teritorijas (39), bei pirmojo medinio, vėliau metalinio tilto statybas per upę Jūrą (5). Tarpukariu, 1922 metais, pagal šį plentą pastatytas Hiršo Gitkino keturių aukštų motorinis malūnas (6) ir pradėdama bandyti "pažaboti" upę Jūrą ir jos potvynius statant užtvankas (23). Malūne yra veikusi lentpjūvė, buvo malami grūdai, veikė karšykla (6). 1970-aisiais, sustiprinus miesto užtvanką, ir 1984 m. įrengus Balskų tvenkinį (44), žemiau esantis slėnis tapo neapsemiamas ir teritorija iki hipodromo pradėta užstatyti gyvenamaisiais namais (23).

Hipodromo įrengimas sukūrė naują viešą miesto erdvę įvairioms patirtims.

XX a. pradžioje kurtuose žemėlapiuose matomas, galimai naujas keliukas, tikriausiai ėjęs iš Tauragės dvaro pro senvagę ir 1922 metais pastatytą naują malūną, paupiu pasiekiantis Tarailius (40). Po 1927 metais įvykusios Tauragės dvaro parceliacijos, 1935 metais jame įkurdintas karinis dalinys. Ten įsikūrusį pulką sudarė: 55 karininkai, 1330 karių bei puskarininkių bei 1277 žirgai ir arkliai. Šiuos žirgus kariai prajodinėjo upės Jūros slėnyje, tikriausiai pasiekiant ir buvusio hipodromo teritoriją. Pulkas turėjo puikius jojikus, kurie pasiekė aukštų rezultatų ne tik kovinės parengties srityje, bet ir sporte. Po dragūnų pulko išformavimo 1940 metais jų vietoje įsikūrė sovietinė kariuomenė (9), o 1960 metais prasidėjo hipodromo įkūrimo darbai. Darbų metu ši žemė iš Butkelių kaimo buvo „perleista“ miestui (12), o keliukas palei upę, vedęs į hipodromo teritoriją, užaugo (9).

Hipodromas įrengtas laikantis pagrindinių reikalavimų. Jis buvo elipsės formos, turėjo 162-dviejų m ilgio bėgimo taką ir išlygintą, konkūrai skirtą aikštelę. 1964 metais pastatytos tribūnos žiūrovams, aikštelė žirgų išvedimui ir balnojimui. Vėliau bėgimo takas apšodintas gyvatvore (12). Taip prasidėjo tradicinių žirgų lenktynių organizavimas, kuris paskatino rajono kolūkius auginti sportinius žirgus. Lenktynės buvo rengiamos ir vasarą ir žiemą (15). Į naują erdvę persikėlė ir daržovių (16), dainų, derliaus, meno, sporto bei vasaros šventės (17). Kai kurie čia,

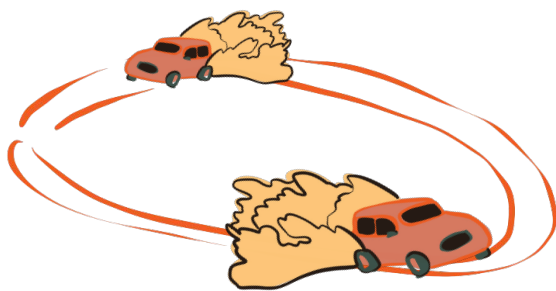
gryname ore, turėjo galimybę pirmą kartą gyvenime pamatyti baletą (13) ir operą (20). Švenčių organizavimo laikotarpis prasidėjo įspūdingai. Rašyta, jog į pirmą kartą hipodrome organizuojamą rajoninę dainų šventę, susirinko net dešimt tūkstančių klausytojų. Vyravo pakili, šventiška nuotaika, žmonės rinkose net kitoje upės pusėje, o pasibaigus programai neskubėjo skirstytis, toliau traukė dainas ir vakarop kūrė laužus (18).

Pirmosios derliaus šventės, su karnavalinėmis eisenomis, miesto gatvėse pradėtos rengti tarpukariu, o nuo 1964 metų inscenizuoti karnavalai taip pat persikėlė į hipodromą (19). Vienas iš įsimintinesnių renginių vyko 1971 metais birželio 6 d. Maždaug 2000 meno saviveiklininkų sudėliojo lietuvių liaudies vestuvinių šokių, dainų ir papročių šventinę programą „Išleisim seselę“ (21). Hipodrome taip pat vyko ugniagesių (24) ir civilinės gynybos (26) varžybos. Įveikę įvairias kliūtis ir pademonstravę gelbėjimo operacijų sugebėjimus, kolektyvai taip pat neskubėjo namo ir čia pat švėsdavo varžybų laimėjimus ar pralaimėjimus (26). Praėjus nepilnam dešimtmečiui nuo hipodromo įrengimo, originali tribūna sunyko, galiausiai buvo padegta ir nugriauta (17). Jau 1970-aisiais čia, mokytojai, savo iniciatyva, organizavo talkas, mokė jaunuolius rūpintis aplinka ir prasmingai leido laiką gryname ore (25). Viena paskutiniųjų švenčių įvyko 1986 metų sausio pabaigoje. Čia vyko žiemos rogių žirgų lenktynės bei karnavalas. Kaip visada, neapsieita be muzikos, laužų, šiltos arbatos ir šašlykų kvapo, sklindančio plačiu upės Jūros slėniu (15).

Čia yra mozaikiškai urbanizuota gamta o gyventojai turi susidarę įvairias kontrastiškas nuomones.

Nuo 1976 metų, kuomet buvo įrengta nauja vasaros estrada (41), kitoje upės Jūros pusėje veiklų ir renginių šioje teritorijoje sumažėjo. Prieš atgaunant nepriklausomybę čia dar surengtos aviacijos šventės (29), o 1989 metais į dainų šventės programą, paskutinį kartą „įtrauktas“ hipodromas. Naujoji vasaros estrada per šią šventę buvo sujungta su hipodromo teritorija kariškių nutiestu pontoniniu tiltu. Būtent hipodromo teritorijoje buvo suplanuota ketvirtoji šventės dalis – masinė gegužinė. Čia degė šeši laužai, skambėjo muzika ir gyventojų atmintyje įstrigo įvairūs vakaro nuotyčiai (28). 1996 ir 2011 metais, retai naudojamą, hipodromo bėgimo taką buvo bandoma prikelti antram panaudojimui kartu su ralio „Aplink Lietuvą“ atgimimu. Iki tol čia jau buvo vykusios žiedinės automobilių varžybos (31). Vėl „Tauragės Regiono keliai“ suteikė labdarą hipodromo tvarkymo darbams, kirto krūmus, vežė žvyrą ir greideriavo taką ralio varžyboms (30). Šie darbai ir varžybos galimai sukūrė papildomus reljefo niuansus (33).

Atmintyje dar išlikę prisiminimai apie didžiulio masto šventes šioje teritorijoje kartais gali sukurti jausmą jog dabar ši vieta yra apleista ar net tuščia. Šie jausmai greitai išgaruoja kai pradedame po ją vaikščioti ir ją tyrinėti. Visa tai, ką Tauragės krašto žmonės veikė šioje vietoje paliko savo ženklus. Didžiausią pokytį buvusio hipodromo teritorijos ekosistemai sukūrė dirbtinis upės reguliavimas užtvankomis (23)(44). Pasikeitus drėgmės režimui keičiasi ir kitos ekosistemos struktūros bei procesai (43).

Dabartinę gamtą čia galima apibūdinti kaip mozaikiškai urbanizuotą, natūralią gamtą (46). Čia yra buvusi ir kultūrinė pieva, kuri vėliau tapo daugiamete. Šiuo metu, kai kuriose buvusio hipodromo teritorijose, žmonių veikla yra beveik neegzistuojanti ir tose vietose jau formuojasi pusiau natūralios pievos (42). Visos planetos augalinė danga skirtingais greičiais nuolat kinta, o su ja kinta ir gyvūnija, kraštovaizdis bei mikroklimatas. Šie pokyčiai dar vadinami ekologine sukcesija (43). Žmonių sukurta ekologinė regresija ir degradacija gali įvykti net per dešimtmetį, o naturalios sukcesijos ir ekosistemos vystymasis užtrunka šimtus ir net tūkstančius metų (43).

Pėsčiųjų tilto statybos (45) ir aplinkinėse teritorijose suaktyvėjusi suburbanizacija (23) bei infrastruktūros vystymas (41) nuolat keičia šią vietą bei požiūrį į ją. Aplinkiniai čia jau aktyviai formuoja kraštovaizdį savo veikla. Kai kurie prižiūri ir tvarko gatvių pakraščius teritorijas, kai kurie ją naudoja kaip sąvartyną. Kai kuriems ši vieta yra nepatraukli, tuščia ir apleista o kiti čia įžvelgia grožį, natūralumą ir vertina šios vietos vaizdingas panoramas. Daugeliui gyventojų ši vieta jau yra tapusi mėgiama pasivaikščiojimų erdve, laisvalaikio zona o kiti nemato prasmės čia užsukti ir tik praeina pro šalį (49). Aplink šią vietą jau kaupiasi daugybė idėjų (50, 53, 54) o savivaldybė čia iki 2030 metų siekia sukurti gyvybingą, viešą, kokybišką ir naują erdvę (51).

Tvyro požiūris, kad tai yra išskirtinė ir nuostabi vieta Tauragėje, kuria reikia rūpintis.

VIETOS

14 000
metų
atgal

1800

LAIKO

1960

1980

2011

2022

ATEITYS

JUOSTA

PAVADINIMAS	X	X
PASAKOJIMAS		
ŠALTINIS:		
NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA		

Vietos laiko juosta sukurta naudojant pasakojimų kortelių šabloną. Juodame kvadrato, dešiniajame viršutiniame kampe, indikuojamas kortelės numeris. Šalia esančiame kvadrato spalva reprezentuoja tris temas: aplinka (žalia), visuomenė (oranžinė) ir ekonomika (mėlyna). Kiekvieną kortelę siektina užpildyti pilnai užfiksuojant pasakojimą, jo šaltinį ir metus arba kitaip nurodyti laikotarpį. Taip pat siektina pridėti vizualinės medžiagos ir suteikti turinį atspindintį pavadinimą.

Laiko juostoje paspaudę ant spalvotų apskritimų nukeliamasite į atitinkamą pasakojimų kortelę, o kortelėje paspaudę ant spalvoto kvadrato grįšite į šį puslapį.

PROCESAS IR NUORODOS

PROCESAS

Šioje knygoje užfiksuoti praeities etapo bendrakūros proceso rezultatai. Jei jus domina kitų etapų rezultatai arba viso bendrakūros proceso rezultatai, juos galite rasti čia:

www.kulturosdirbtuve.lt/vaizduotes-vingiai

Arba galite kreiptis į Tauragės rajono savivaldybės administraciją.

NUORODOS

Doc. Dr. Gintaro Valiuškevičiaus pranešimas „Upė Jūra ir jos senvagės: istorija, dabartis ir perspektyvos“

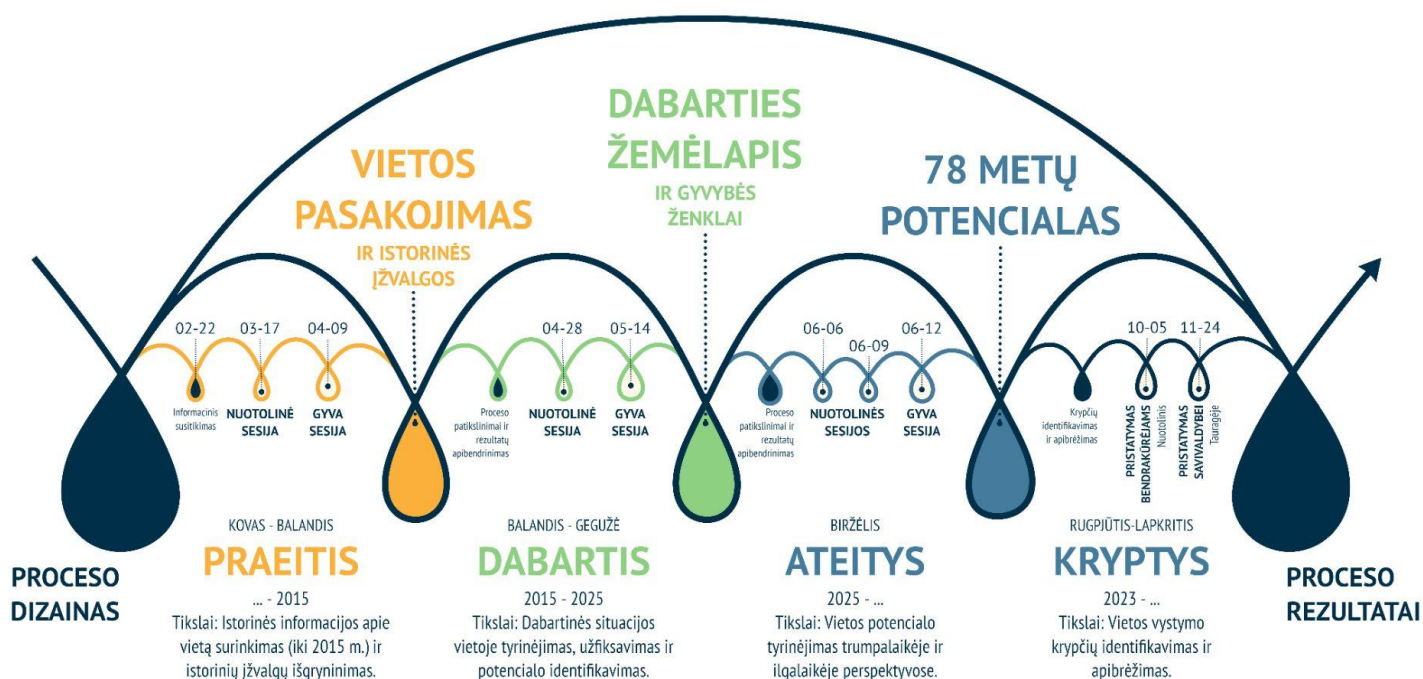
<https://youtu.be/bR00-ue-qp0>

Upės Jūros vingių istorijos Gyventojų pasakojimai

<https://youtu.be/QQu7Mlrr8UE>

Vietos pasakojimas (Audio įrašas)

<https://youtu.be/rLUwGy98R5Y>

TOLIAU - 54 PASAKOJIMŲ KORTELĖS

Upė Jūra ir jos baseinas

Atgal į
laiko
juostą

1

Prieš 13 500 metų

PASAKOJIMAS:

Jūros upė formavosi paskutiniojo Lietuvos nuledėjimo metu (prieš 13 500 metų).

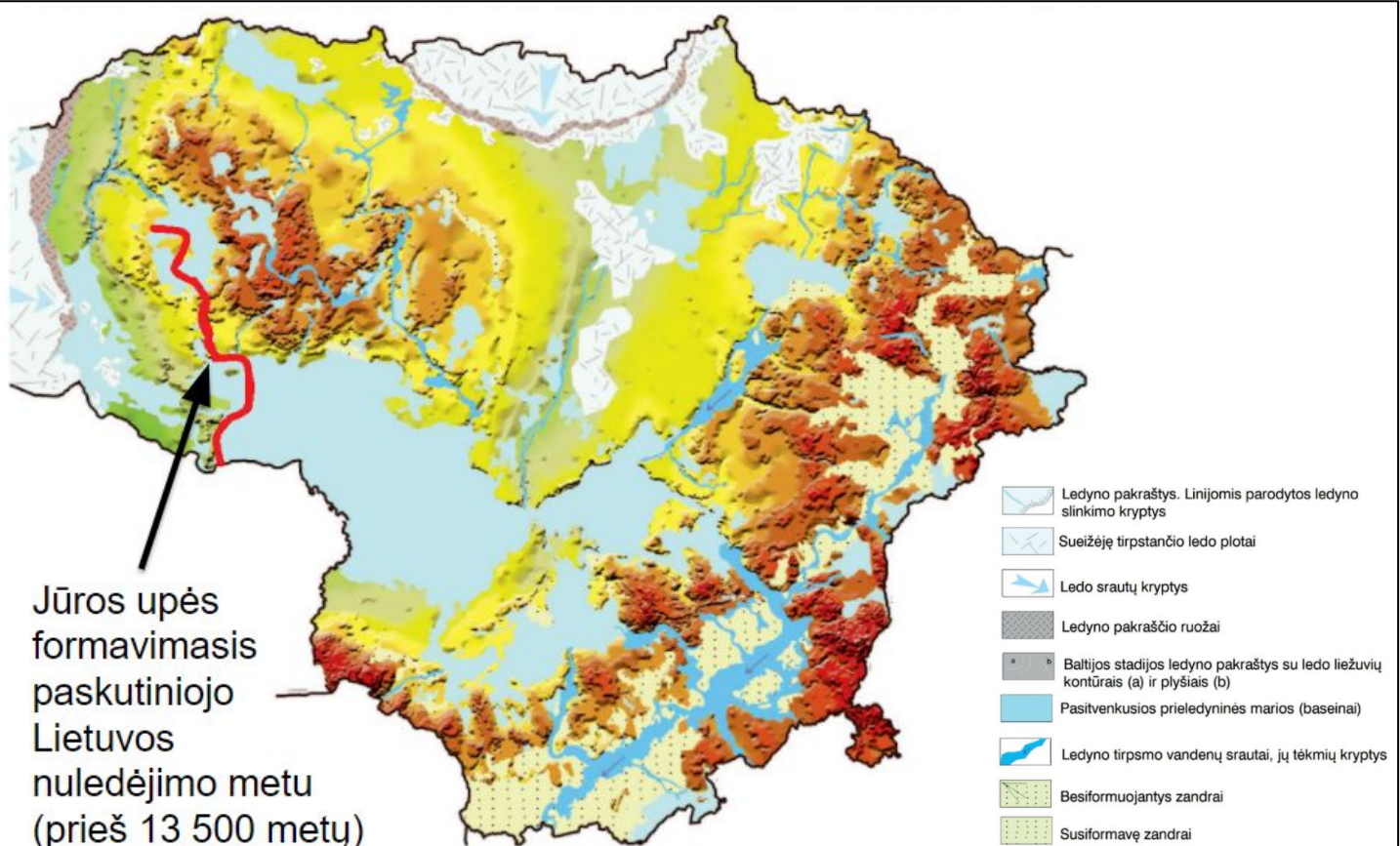
Dabar:

- Upės ilgis – 172 km
- Baseino plotas – 3 994 km²
- Vidutinis debitas žiotyse – 38 m³/s
- Vid. met. kritulių kiekis baseine – 900 mm
- 5-ta pagal vandeningumą ties žiotimis upė Lietuvoje

Jūros upės tekėjimo kryptis nesutampa su vyraujančiu upės baseino nuolydžiu. Dėl to Jūros **baseinas labai asimetriškas** – kairioji jo dalis sudaro 85 % bendro ploto.

Jūros baseino upės **daug kur dirbtinai reguliuojamos** – veikia 68 oficialiai registruoti stambieji hidrotechniniai statiniai: užtvankos, šliuzai, hidroelektrinės.

ŠALTINIS: Gintaras Valiuškevičius, Vilniaus Universitetas

Jūros versmės ir vaga

Atgal į
laiko
juostą

2

Prieš 13 000
metų

PASAKOJIMAS:

Jūra susidarė traukiantis ledynams. Kai iš po ledo šarvo išlindo Žemaičių aukštuma, jos pietvakariniais šlaitais žliaugiantys tirpsmo srautai pasuko ten, kur kelias jau buvo laisvesnis – pietų link. Kurį laiką upė buvo gerokai trumpesnė, nes maždaug prieš 13 000 metų dabartinėje Karšuvos žemumoje susidarė prielėdyninės marios. Jų dugne kasmet nuguldavusių sąnašų sluoksniai – varvos – matomos Jūros atvertose atodangose. Marios ištekėjo, kai Nemunas pralaužė Vilkyškių – Aukštųjų Eisulių kalvagūbrį ir susirado tiesų kelią į Baltiją. Jūra nė nebandė įveikti kalvyno, todėl išsigraužė vagą rytinėje jo papėdėje, buvusio ežero dugne, ir atidavė save Nemunui.

Enciklopedijose rašoma, kad Jūra prasideda prie Jankaičių kaimo, apie 10 km į šiaurės vakarus nuo Rietavo. Jūra gimsta šalia drėgme pertekusios Raistinės pelkės ir Dausynų tyro. Dar daugiau „peno“ jai suteikia vos piečiau ištakų plytintis Aukštasis tyras. Taip pamaitinta Jūra palieka savo gimtinę, pietų ar pietryčių kryptimi teka pro Rietavą, Žadvainus, Pajūrį, Žvingius, Didkiemį, Balskus, Ringius, Norkaičius, Tauragę, Kalėnus, Krokiškius, Mociškius, kol ties Šereiklaukiu pasiekia Nemuną.

Jūra laikoma „jauna“ upe. „Bręsdama“ ji po kelis ar net po keliolika centimetrų kasmet įsigraužia gilyn į savąją vagą. Stačios, vis griūvančios, atodangos ties Geniais, Lengveniais, Rekstukais, Vitkaičiais ir kitomis vietovėmis – akivaizdus to proceso liudijimas.

ŠALTINIS: KURJERIS.LT INFORM. (2012). „Gamtos kūrinys – Jūros upė“

<https://kurieris.lt/bitos/tauragis/gamtos-kur-invs-juros-upe/>

Senvagių formavimasis

Atgal į
laiko
juostą

3

Nuolatinis

PASAKOJIMAS:

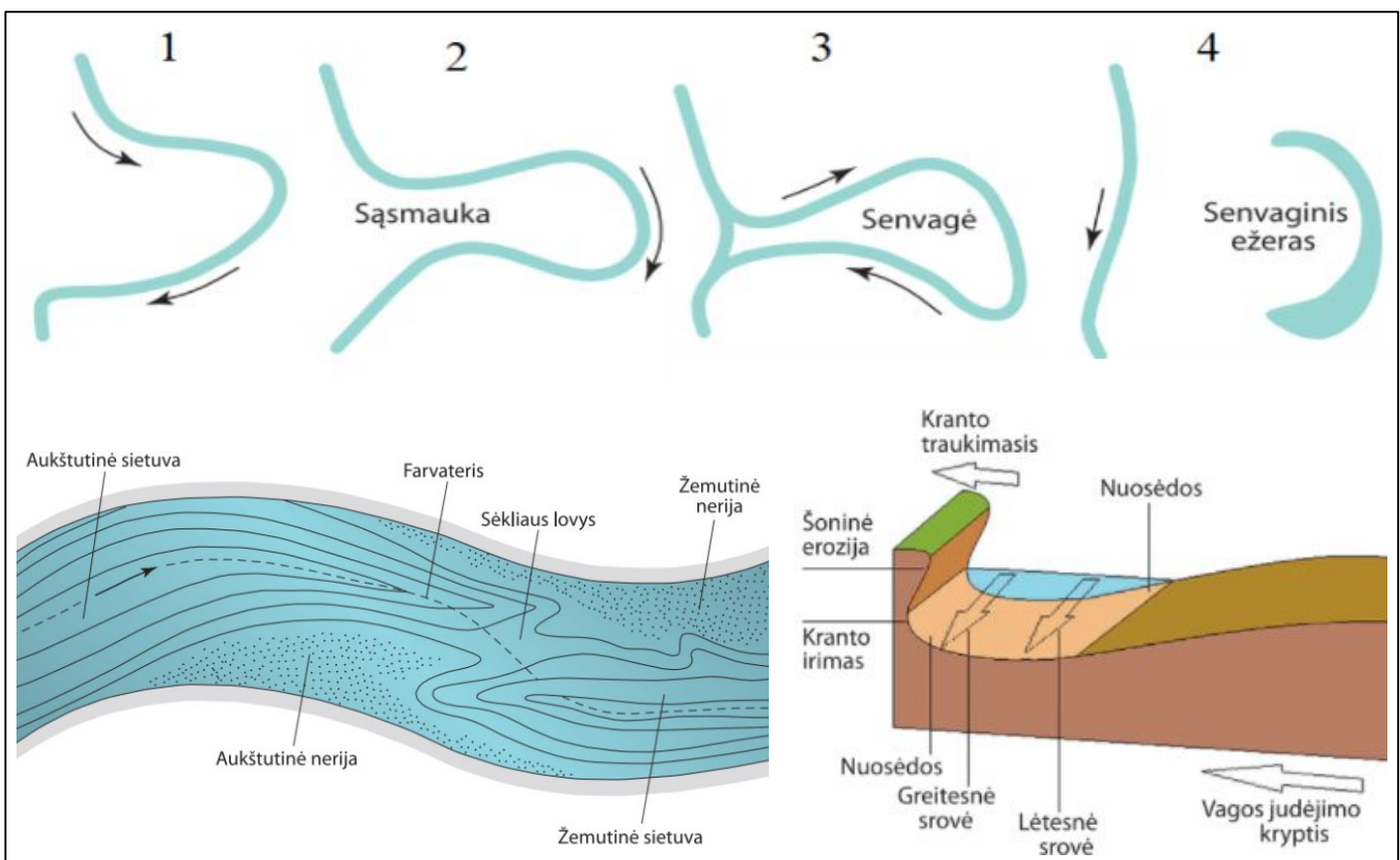
Senvagės – **turbulentinio vandens tekėjimo padarinys**.

Upėse vanduo juda turbulentiškai. Todėl lygumose tekančios upės ilgainiui pradeda vingiuoti. Taip susiformuoja meandros, kurioms atitrūkus nuo pagrindinės vagos atsiranda senvagės, ypač būdingos upių su plačiais slėniais vidurupiams ir žemupiams.

Lietuvoje yra apie 1200 didesnių už 0,05 ha senvaginių ežerų (tai maždaug 20 % bendro šalies ežerų skaičiaus). Bendras jų visų plotas – apie 480 ha (**maždaug 0,5 % bendro Lietuvos ežerų ploto**).

Dauguma senvaginių ežerėlių mažesni už 0,5 ha. Paprastai jie yra nenuotakūs arba periodiškai nuotakūs. Ypač svarbūs dėl **kranto linijos ilgio**: mažesnių už 0,5 ha senvaginių ežerų kranto linijos ilgis – 218 km (33 % bendro šios ploto klasės ežerų kranto linijos ilgio).

ŠALTINIS: Gintaras Valiuškevičius, Vilniaus Universitetas

Tauragės senvagė

Atgal į
laiko
juostą

4

1700-2022

PASAKOJIMAS:

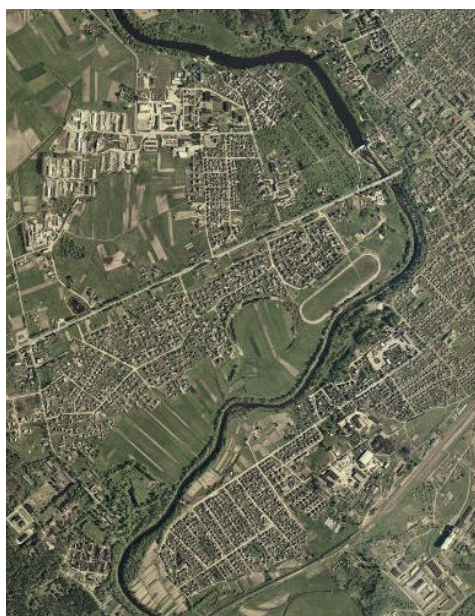
Jūros slėnyje šiuo metu yra maždaug **90 senvaginių ežerų**. Vidutinis prie jūros telkšančio senvaginio ežeriuko plotas – 0,32 ha. **10 iš jų – didesni už 0,5 ha** (vidutinis tokių senvaginių ežerų plotas Jūros salpoje – 1,6 ha).

Dabar didžiausia Jūros senvagė – žemupyje, kairiajame krante kiek žemiau Oplankio (2,8 ha).

Tauragės senvagė:

- Plotas: 1,9 ha
- Spėtinas amžius: 200–300 metų
- Baigia užželti
- Dabar sudaryta iš 4 segmentų
- Dalis dirbtinai pertvarkyta

ŠALTINIS: Gintaras Valiuškevičius, Vilniaus Universitetas

2005

1900

1692

Per upę brastomis ir tiltais

Atgal į
laiko
juostą

5

1230-2008

PASAKOJIMAS:

Išlikę seniausi įrenginiai yra brastos, kurios tuo laiku jungė svarbiausias abipus upės buvusias gyvenvietes ir neretai buvo vienas iš gynybinių įrenginių prieš Kryžiuočių Ordiną. Brastos įrengimas didžia dalimi priklausė nuo geografinės aplinkos ir upės vandens kitimo: potvynio, atoslūgio bei upės vagos kitimo. Dalis reikšmingų brastų, patvenkus upes, yra apsemtos. Gerai įrengta brasta galima naudotis ir šiandiena. Jūros upėje buvusios reikšmingos brastos: Visbarų–Vilkų Lauko, Lylavėnų–Genių, Ringių–Gudlaukio, Šaukėnų–Matiškių, **Tauragės dvaro–Tauragės miesto**, Dvarelio–Pajūrio ir kt. Dar XIV a. Kryžiuočių žvalgų pranešimuose minimi per krašto upes nusidriekę tiltai. Pirmieji tiltai buvo mediniai, vėliau gelžbetoniniai ir plieniniai.

Dabartinis gelžbetoninis tiltas per Jūros upę jau ketvirtas, neskaičiuojant laikinų. Pirmasis – medinis buvo suręstas XIX a. viduryje, nutiesus naują plentą. Kai ledonešio metu Jūra jį sugriovė, iki 1880 m. sukonstruotas antrasis, jau metalinis tiltas. 1915 m. jį traukdami susprogdino rusų kariškiai. 1930 m. rugsėjo 8 d. iškilmių metu buvo pašventinti statomo tilto per Jūros upę pamatai. Šventinant kunigas R. Kuodis pasakė kalbą ir pavadino tiltą Vytauto Didžiojo vardu.

1930–1932 m. iškilęs trečiasis tiltas buvo sugriautas Antrojo pasaulinio karo metais. Po karo jo vietoje pastatytas dabartinis gelžbetoninis tiltas, kuris buvo rekonstruotas 1975 bei 2007–2008 m. Dabar jis yra 82,85 m ilgio ir 15,75 m pločio. Rekonstruojant tiltą išlaikytos XIX a. antroje pusėje įrengtos tašyto akmenų atramos, išliko ir senosios aikštelės, kuriose stovėjo sargybinės.

ŠALTINIS:

<http://www.krastogidas.lt/objektai/662-tiltas-per-juros-upę>

<https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-krasto-technikos-paveldas/>

<http://www.tauragesmuziejus.lt/wp-content/uploads/2021/01/Dinquisi-Taurage-1939-1945.pdf>

Tauragės mokytojų seminarijos 3 kurso mokiniai su auklėtoju ant Vytauto tilto 1934 m.

Muziejaus fondai

Laikini tiltai per Jūrą (Tauragė, 1941-07-07)
vaizdas į Gitkino malūną

Malūnai

Atgal į
laiko
juostą

6

1877-1970

PASAKOJIMAS:

Tauragės dvare 1877 m. pradeda veikti garinis malūnas. Iki šiol mieste išlikęs 1922 m. prie Jūros upės pastatytas Hiršo Gitkino fachverkinės konstrukcijos keturių aukštų motorinis malūnas (Tilžės pl. 1). Pradžioje jame veikė garo mašinos, kurias pakeitė elektros varikliai. Iki Antrojo pasaulinio karo prie jo veikė ir lentpjūvė, čia dirbo apie 15 darbininkų.

Net ir apaugęs įvairiais pokariniais priestatais, senasis malūno pastatas vis dar dominuoja pakrantėje savo dydžiu, deja, fachverkinė konstrukcija su raudonų plytų mūro užpildu 1988 m. buvo paslėpta po tinku. Pagrindiniame fasade išlikę ir įmonės įkūrimo metai – 1922. Motorinis malūnas turi istorinę, techninę ir architektūrinę vertę. Po karo čia veikė malūnas „Jūra“, buvo malami grūdai, veikė karšykla ir pjaunama miško mediena.

Septintajame dešimtmetyje malūnas nenaudojamas, čia įrengiamos paminklų dirbtuvės. Šiandien malūne įsikūrė parduotuvė ir dirbtuvės. XX a. pr. fachverkinės konstrukcijos pastatas svarbus miesto raidos objektas. Vertinga ir jame išlikusi technologinė įranga.

ŠALTINIS:

<https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-krasto-technikos-paveldas/>

<http://www.krastogidas.lt/objektai/640-taurages-motorinio-maluno-pastatas>

<http://www.tauragesmuziejus.lt/wp-content/uploads/2021/01/Dingusi-Taurage-1939-1945.pdf>

Medienos plukdymas

Atgal į
laiko
juostą

7

1910-1916

PASAKOJIMAS:

Apie Tauragės medienos gabenimą į Tilžę. Iš 1910 m. laikraščio „Vienybė“, Nr. 33

„Tauragė (Reseinių pavietas). Pasirodo, kad ne tuščiai šoviau, rašydamas straipsnį apie negerbimą svetimo turto. Dunksterėjau į stalą, ir tiek žirklių atsiliepė. Iš to matyti, kad daugelis žmonių nesupranta piktai darą. Štai naujas pavyzdys. Jurgis Pilypas iš Matiškių Jura varė mieterius malkų į Prusus. Varymas visai nesisekė: darbininkai neišpyldė savo darbo: per tai daug malkų nuėjo vandeniui Prusuosna be jokios naudos, vien tik su nuostoliais. Kada malkos atėjo prie Tauragės, daugybė krikščionių visokių tikybių grobstė malkas iš Juros, vežė ir nešė kur papuolė. Savininkas malkų Pilypas sustatė keletą protokolų, kame su policija rado malkas. Pilypui pasidarė labai dideli nuostoliai. Negerbdami svetimo turto, prisivarysime prie ubago lazdos ir tada džiaugsimės, kad esame visi lygūs. Gandras“

1915-1916 m. atviruke rašoma: „Pigesnis gabenimas. Celiuliozės mediena, pagaminta prie Tauragės, ridinama į Jūrą ir vandens keliu pasieks tikslą – Tilžę.“

ŠALTINIS: Tauragės krašto muziejus „Santaka“

Butkelių vardo kilmė

Atgal į
laiko
juostą

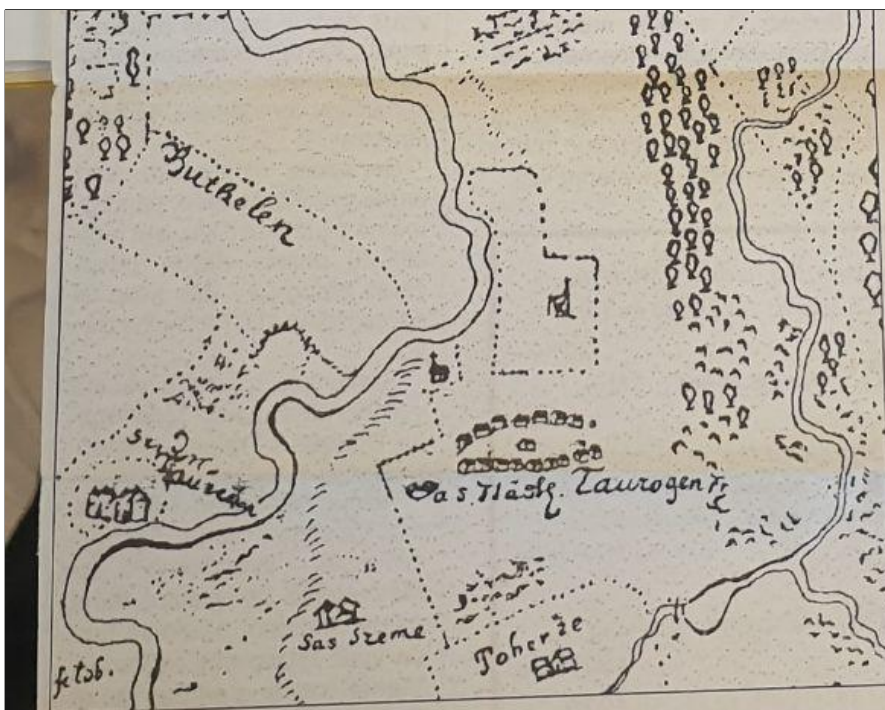
8

Nuo 1692

PASAKOJIMAS:

Pirmieji Butkelių gyventojai Butkai. Jie turėjo pakankamai daug žemių, vėliau tas žemes iš jų pirkė žmonės, statė namus. Taip įsikūrė Butkelių gyvenvietė. Manau, kad nuo to galėjo kilti Butkelių pavadinimas.

ŠALTINIS: Gyventojų mintys.

niurastas Jonas Zigmantas nupirko Bieliavičiui (Elžbietos Šemetaitės-Bieliavičienės) priklausantią Tauragės dalį. Taip Tauragė tapo priklausoma Prūsijos-Brandenburgo valdai ketverius metus. Vėliau ją valdė Domarackių giminė, iš kurios nupirko Jonas Mikalojus Stanevičius.

1653 metais jis dvarą pardavė Lietuvos kariuomenės etmonui Jonušui Radvilai. Taip Tauragė virto Radvilų nuosavybe. Jonušas Radvila, stengdamasis įsitvirtinti ne tik kaip Lietuvos valdovas, bet ir kaip diplomatas, siekė kontroliuoti ir įsitvirtinti pietvakarių Lietuvos-Prūsijos dalyje. Spręsdamas šią problemą, jis ir įsigijo Tauragės dvarą. Tačiau nepastovumas krašte sutrukdė jam realizuoti sumanymą.

Nukelta j 8 puslapi.

1692 metų Tauragės miesto planas

TAURAGIŠKIŲ BALSAS

2001 06 21

Karių žirgai

Atgal į
laiko
juostą

9

1927-1940

PASAKOJIMAS:

Istoriškai **Tauragė** – per jos dvarą – **su žirgais sietina nuo seno**. Tauragės hipodromas yra vos 1,5 km į šiaurės rytus nuo buvusio Tauragės dvaro centro. Žirgas čia, jau nekalbant apie ištirtus gretimus III–IV a. archeologinius kapinynus su žirgų laidojimu, yra artimas. Dar šiandien tauragiškių atmintyje liko Tauragės dvare, kur buvo dislokuotas Lietuvos kariuomenės 3-čias dragūnų „Geležinio Vilko“ pulkas, rengiami kariuomenės pasirodymai su žirgais.

Po Tauragės dvaro parceliacijos 1927 m., dvaro teritorijoje buvo nutarta skubiai įkurdinti karinį dalinį. **1935 m. rugpjūčio 15 d.** išleistame pirmame pulko įsakyme skelbiama apie **pulko kūrimosi pradžią**. Pulko sudėtis: 55 karininkai, 1330 karių bei puskarininkių, **1277 žirgai ir arkliai**. Pulkas žirgų konkūrams turėjo aikštę pačiame Tauragės dvare (šiandien Tauragės dvaro sporto aikštė), o žirgus **prajodinėdavo Jūros upės slėnyje**. Pulkas pasiekė aukštų rezultatų ne tik kovinės parengties srityje, bet ir sporte. Dragūnai pasižymėjo, kaip šauliai ir jojikai.

Sovietams okupavus Lietuvą, 1940 m. rugpjūčio mėn. pulkas išformuotas. 1957 – 1968 m. dvaro centre ir vakarinėje jo dalyje buvo pristatyta garažų, kitų pagalbinių pastatų, pietinėje dalyje – daugiabučių gyvenamųjų namų. Sovietinės kariuomenės invazija į dvarvietės teritoriją padarė didelę neigiamą įtaką. Kai kurie dvaro pastatai buvo nuniokoti, nugriauti, tarp jų ir dvaro rūmai. Dar labiau sunyko parkas, centrinė jo dalis buvo iškirsta, sunaikintos alėjos, užako parko tvenkinys, **užaugo kelias vedęs į hipodromą**, pakito senojo dvaro planas ir funkcijos.

ŠALTINIS: <http://www.voruta.lt/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai/?fbclid=IwAR3lksUA0CUjF-dajdpCfdRVDthjxNP7CeTuhGxZUlgRrZ9xNklDzT1eLdc>
Jankauskaitė, Birutė (2014), Tauragės dvarvietės regeneracija.

Grupė Tauragės 3-ojo dragūnų Geležinio Vilko trečiosios raitosios baterijos karių ruošia šieną žiemai

Laisvalaikis prie upės

Atgal į
laiko
juostą

10

1944

PASAKOJIMAS:

Nuotrauka „1944 metais ant akmens – nuotaikinga kompanija Jūros upėje, ties Taurage: Bronė Juozaitienė, Grigalius Juozaitis ir Adelė Bartkienė“.

Nuotrauka įsigyta iš Dalios Juozaitytės.

Kita informacija: Išspausdinta Albino Batavičiaus knygoje „Tauragė šimtmečių vingiuose. Žmonės, įvykiai, vaizdai. 1507–2007“ (Vilnius, 2007, spausdino AB „Spauda“).

ŠALTINIS: https://www.europeana.eu/en/item/2023808/emuziejai_Eksponatas_asp_paroda_24_kodas_9834

Ledonešis

Atgal į
laiko
juostą

11

1932

PASAKOJIMAS:

Ledonešis Jūros upėje ties Tauragė. Tolumoje matosi baigiamas atstatyti katalikų bažnyčios bokštas. „Šiomis dienomis Jūra parodė paleidimo vaisius. Pakilęs vanduo daugiau kaip metrą sulaužė ledus, į šonus užkimšo P. Gudžiūno elektros stoties turbinas, pasiėmė savo žinion ir tauragiečių mėgiamiausią vietą – čiuožyklą, ir kartu jos priedus – šviesą tiekusias lempas, namelio, kuriame sportin. užsidėdavo čiūžes, duris, laiptus ir jį patį truputį supurtė...” – rašė „Mūsų kraštas“ (1934 m. Nr. 1, p. 4). Fotografuota 1932 metais. Nuotrauka įsigyta iš O. Stankevičiūtės.

Kita informacija: Išspausdinta Albino Batavičiaus knygoje „Žemaitija. Tauragės kraštas senose fotografijose“ (Vilnius: Žemaičių kultūros draugijos redakcija, 2000, spausdino AB „Vilspa“).

ŠALTINIS: https://www.europeana.eu/en/item/2064101/Museu_ProvidedCHO_Lietuvos_dail_s_muziejus_177aABZ

Hipodromo įrengimas

Atgal į
laiko
juostą

12

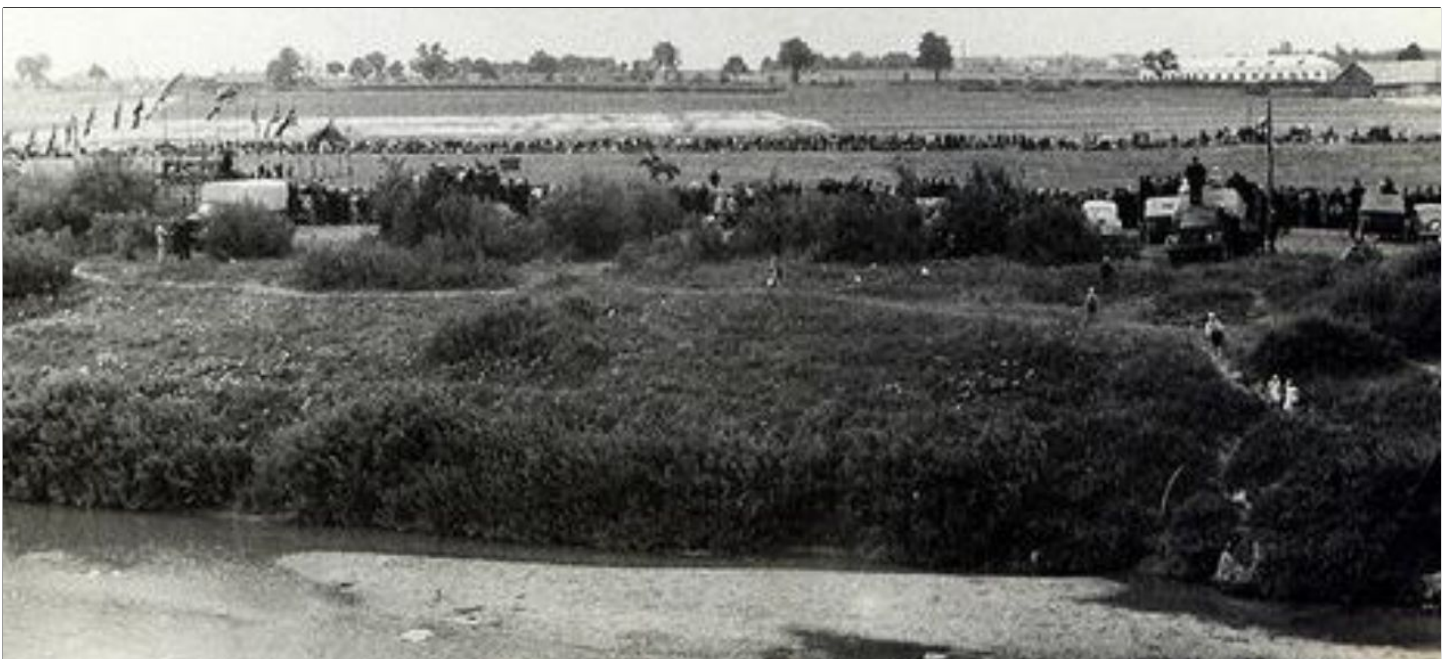
1960-1964

PASAKOJIMAS:

Hipodromo įkūrimo darbai prasideda 1960 metais. Aplinkybės lėmusios jo įsikūrimą buvo vaizdingos gamtinės aplinkos panaudojimas kultūriniais tikslais. Įrengiant hipodromą ši žemė buvo iš Butkelių kaimo „perleista“ miestui. Pats hipodromas įrengtas minimaliomis to meto priemonėmis, laikomasi pagrindinių hipodromui keliamų reikalavimų: elipsės formos 162 m ilgio bėgimo takas, skirtas žirgų lenktynėms ir važiavimui kinkiniais, minimaliai išlyginta ir konkūrai skirta aikštelė.

1964 m. pastatytos tribūnos žiūrovams, aikštelė žirgų išvedimui ir balnojimui. Varžybų metu buvo įrengiamos laikinos pakyls teisėjams. Vėliau bėgimo takas apsodintas gyvatvore. Įrengus hipodromą jis buvo naudojamas ne vien žirgų varžyboms.

ŠALTINIS: <http://www.voruta.lt/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai/?fbclid=IwAR3lksUA0CUjF-daIdpCFdRVDthixNP7CeTuhGxZUIqRrZ9xNkJDzT1eLdc>
Birutė Jankauskaitė (2014). Tauragės dvarvietės regeneracija.

Žirgų konkūras Tauragės hipodrome 1962 metai. Nuotrauka iš E. Mažrimo archyvo

Gyvenimas prie upės

Atgal į
laiko
juostą

13

~1959

PASAKOJIMAS:

Labiausiai atmintyje įstrigę hipodrome vykstančios žirgų lenktynės. Upe plukdoma mediena t.y. rastai.

Pirmą kartą hipodrome pamačiau baletą "Gulbių ežeras", deja tiksliai metų nepamenu, man apytiksliai buvo 6-7 metai (šiuo metu man 70) metų.

Gyvenome prie upės ir po sekminių jau bėgdavome maudytis (ties "Vymerine"), nes upėje vanduo buvo gana švarus, upės vaga taip pat. Žmonės eidavo skalauti drabužius į upę.

Taip pat pamenu kuomet po ledonešio eidavome stumdyti į upę ledo luitus ir ant ledo radau skenduolį.

Sakė, kad Napoleonas ilsėdavosi po ąžuolu prie "Vymerinės". "Vymerinėje" močiutė rado kūdikį, kurį vėliau įsivaikino šeima gyvenusi tame pačiame name.

ŠALTINIS: Gyventoja. Nuotraukos autorius nežinomas.

Potvynių nuotyčiai

Atgal į
laiko
juostą

14

1963-1965

PASAKOJIMAS:

Pavasariais būdavo potvyniai, kurių metu net plaukiodavome baidarėmis. Užlietame hipodrome šokinėdavome nuo lyties ant lyties. Pačiame hipodrome buvo neužlieta sala ir per potvynį 2 zuikius buvusius tenai pavyko išgelbėti.

ŠALTINIS: Gyventojas. Nuotraukos autorius nežinomas.

Ledonešis Jūros upėje (Tauragės dvaro apylinkėse) 1933 metais

Žirgų lenktynės

Atgal į
laiko
juostą

15

1960-1986

PASAKOJIMAS:

Tauragės hipodrome tradicinės žirgų lenktynės pradėtos rengti praėjusio amžiaus 60-aisiais metais. Varžybas organizuodavo „Nemuno“ sporto draugija, rajono Žemės ūkio valdyba, prisidėdavo miesto įmonės. Prie varžybų rengimo prisidėdavo ir rajono kolūkiai, tarybiniai ūkiai, ne tik skirdavo savo atstovus, bet ir steigdavo prizus. Šeštąjį dešimtmetįje sportinius žirgus ėmė auginti „Pirmūno“ (Norkaičiai), „Raudonosios žvaigždės“ (Dauglaukis) ir kiti rajono kolūkiai bei ūkiai. Šie ūkiai išaugintus sportinius žirgus parduodavo ne tik Sovietų sąjungoje, o ir užsienyje. Rengiant tradicinės žirgų lenktynes daug yra nuveikęs šio sporto entuziastas „Pirmūno“ kolūkio pirmininkas Algimantas Krutulys. Žirgų lenktynės kinkiniais buvo rengiamos vasarą ir rogėmis žiemą.

Hipodrome viena paskutiniųjų žiemos švenčių vyko 1986 m. sausio pabaigoje. Tada buvo pravestos zoninės ristūnų žirgų lenktynės. Tauragės rajonui grynaveislių žirgų lenktynėse atstovavo „Artojo“ kolūkio vadeliotojas Augustas Danius su žirgu Očeretu, „Raudonosios žvaigždės“ kolūkio vadeliotojas Algis Katauskas su žirgu Zaria ir kiti. Dėl septynių prizų buvo lenktyniaujama 1600 m distancijoje. Kaip prisimenama, palankus oras, puiki trasa, gerai organizuotos lenktynės suteikė daug malonių ir jaudinančių akimirkų vadeliotojams ir žiūrovams, gausiai susirinkusiems stebėti tradicinių žiemos žirgų lenktynių.

Pasibaigus varžyboms buvo galima pasivažinėti arklių traukiamomis rogėmis, išvysti karnavalą. Rogėse buvo pilna įvairių kaukių: raganaitės, čigonų taboras, nykštukai ir kitos. Vėliau buvo uždegtas laužas, sklido skambi muzika, krepėjo šašlykai, garavo arbata ir visiems buvo linksma, smagu nuotaikingoje žiemos šventėje.

ŠALTINIS: <http://www.voruta.lt/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai/?fbclid=IwAR3lksUA0CUjF-daJdpCFdRVDthixNP7CeTuhGxZUlgRrZ9xNkJDzT1eLdc>

Kolūkiai ir prekyba švenčių metu

Atgal į
laiko
juostą

16

1948-1965

PASAKOJIMAS:

“Masinis kolūkių steigimas Lietuvoje pradėtas 1948 m., o lūžis įvyko 1949 m. Metų pradžioje palyginti dar nedidelė dalis ūkių buvo suvaryta į kolūkius, tačiau metų pabaigoje kolūkiuose jau buvo daugiau nei 60 proc. ūkių. Beveik niekas nenorėjo savanoriškai stoti į kolūkius, todėl valdžia griebėsi prievartos: represijų ir trėmimų, ekonominio ir psichologinio spaudimo, apgaulės. Tik tokiais būdais iki 1952 m. pradžios pavyko sukolektyvinti apie 90 proc. ūkių.”

Po 1960m. buvo švenčiamos įvairios šventės šioje (hipodromo) teritorijoje. Galima paminėti, kaip tokias daržovių šventes. Jos prasidėdavo miesto stadione (senasis stadionas), Iš pradžių Miesto gyventojų eiseną prasidėdavo miesto gatvėmis (Darios ir Girėno g.) ir užsibaigdavo vaišinamasi šašlykais, rudens gėrybėmis. Būdavo švenčių metu organizuojamos rungtys, kas išaugins didžiausią daržovę, nugalėtojui skiriami prizai. Šventėse dalyvaudavo ar atstovaudavo tuo metu buvę kolūkis ar tarybinių ūkių vadovai ir jų atstovai.

ŠALTINIS:

<https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2018/08/25/news/sovietines-lietuvos-zemes-ukis-kolukiu-steigima-lydejo-ziurios-represijos-7330600>

laikraštis ir gyventojų pasakojimas

Antano Zenkevičiaus nuotr. iš Alytaus kraštotyros muziejaus fondų

Šventinis hipodromo dešimtmetis

Atgal į
laiko
juostą

17

1964-1974

PASAKOJIMAS:

1964 m. birželio 14 d. XV rajoninė dainų šventė pirmą kartą suorganizuota miesto hipodrome, kuriame buvo įrengti laiptai žiūrovams ir dainų švenčių choristams. Praėjus nepilnam dešimtmečiui hipodromo tribūna sunyko, galiausiai buvo padegta ir nugriauta.

1964 m. birželio 14 d. - Pirmą dainų šventę hipodrome

1965 - „Tauragės vasaros šventė“

1966 - „Tauragės vasaros šventė“

1967 - „Meno ir sporto šventė“

1968

1969 vasara - Dainų šventė ir Vytauto Klovos opera „Pilėnai“

1970

1971 m. birželio 6 d. - Šventė „Išleisim seselę“

1972 m. birželio 3 d. - Šventė „Valio, plovėjėliai!“

1973

1974

ŠALTINIS: <https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai-ii/>

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

Pirma dainų šventė hipodrome

Atgal į
laiko
juostą

18

1964 m.
birželio 14 d.

PASAKOJIMAS:

1964 m. birželio 14 d. XV rajoninė dainų šventė pirmą kartą suorganizuota miesto hipodrome, kuriame buvo įrengti laiptai žiūrovams ir dainų švenčių choristams. Stebėti dainų šventę žiūrovai susirinko į hipodromą ir kitapus Jūros upės, ant Vymerio kalno. Kalbama, kad dainų šventės žiūrovų ir klausytojų buvo dešimt tūkstančių. Šventės dalyviai žygiavo nuo miesto stadiono iki hipodromo, žaliojoje vejoje, priešais estradą, įsikūrė trys šimtai liaudies šokių atlikėjų, o estrados pakopas užpildė dainininkai, muzikantai. Didžiulė saviveiklininkų kolona ir vėliau pasirodę šokėjai kėlė gūsius dulkių. Miestiečiai piktinosi, kad prieš šventę žalią veją ir takus rengėjai galėjo palaistyti vandeniu. Juk tada Tauragėje buvo speciali gatvių laistymo mašina, kurią, anot senų tauragiečių, miesto gatvėse matydavo tik porą kartų per metus, ir tai per didžiąsias valstybines šventes.

Nepaisant menkų nepatogumų, kurie prieš pusšimtį metų tauragiškius mažiausiai jaudino, vyravo pakili, šventiška nuotaika. Tų metų rajoninė spauda rašė: „Pasibaigus dainų šventei žiūrovai nesiskirstė. Visuose hipodromo pakraščiuose, pajūry ir toliau skambėjo dainos. Temstant aikštės viduryje uždegė didžiulį laužą, jų buvo keturi. Visi džiaugėsi, kad dainų šventė vyko ne miesto stadione, kuris nebūtų sutalpinęs dešimt tūkstančių dalyvių, kurie tilpo erdviame hipodrome.“

Miesto hipodrome toliau buvo rengiamos miesto vasaros, dainų šventės. Šios šventės buvo spalvingos, pritraukdavo daug žiūrovų, kurie rinkdavosi abiejuose upės krantuose. Susirinkusieji ant Vymerio kalno matydavo tik hipodromo aikštėje besisukančius šokėjų ratelius, o choristų nematydavo, nes kitapus upės tribūna buvo pastatyta „nugara“ į Vymerio kalną. Dalis žiūrovų per negilę upę brisdavo į hipodromą.

ŠALTINIS: <https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai-ii/>

Derliaus šventės ir karnavalai

Atgal į
laiko
juostą

19

1967
spalio 15 d.

PASAKOJIMAS:

Tauragėje derliaus šventės (žemės ūkio parodos) pradėtos rengti dar tarpukario metais. Viena pirmųjų buvo suorganizuota 1926 m. Ši tradicija atgaivinta ir po Antrojo pasaulinio karo. 1959 m. rugsėjo mėnesį surengta Žemės ūkio (kolūkių išauginto derliaus) paroda. Tada šios parodos, derliaus šventės buvo rengiamos greta miesto turgavietės, skverelyje prie Martyno Mažvydo evangelikų liuteronų bažnyčios. Šių derliaus švenčių sudedamoji dalis buvo karnavalinė eiseną: ant sunkvežimių platformų vaidinami inscenizuoti vaizdeliai, neretai paryškinti dekoracijomis. Tai dažniausiai buvo politizuoti, sušaržuoti vaizdeliai iš tarpukario Lietuvos laikmečio, literatūriniai personažai ir panašiai. Šias karnavalines eisenas, karnavalinius vaizdelius sunkvežimiuose parengdavo rajono kolūkių, tarybinių ūkių, pramonės įmonių darbininkai. Iš pradžių judantis karnavalas vykdavo centrinėmis miesto gatvėmis, o įrengus miesto hipodromą nuo 1964 m. jis persikėlė į hipodromą.

Kaip vyko karnavalinė eiseną 1967 m., aprašo rajoninis laikraštis. Spalio 14 d., šeštadienį, buvo atidaryta rajono žemės ūkio ir pramonės pasiekimų paroda, kurią aplankė tūkstančiai tauragiškių. Sekmadienį tauragiškiai susirinko į hipodromą. Aptarti darbo rezultatai, išklaustos svečių sveikinimo kalbos, geriausiems kolektyvams ir darbo pirmūnams įteiktos pereinamosios Raudonosios vėliavos, premijos, garbės raštai. Susirinkusieji stebėjo įspūdingą karnavalinę eiseną. Laikraštis rašė: „Karnavalas prasidėjo. Žemė – apjuosta grandine. Plačiapetis darbininkas užsimojęs kūju. Šitokia grandinė jam niekai. Tai „Lenino keliu“ kolūkiečių išmonė.“ Karnavale daug vaizdų politinė tema: „Nukalsiu plūgus iš kardo“, „Raudonosios Rusijos revoliucijos herojai“, Kalvis Ignotas su savo teisybe, patrankų muliažai su užrašais „Made in USA“ – šias inscenizacijas paruošė Tauragės kolūkių ir tarybinių ūkių dirbantieji. Miesto gamybininkai garsino savo produkciją.

ŠALTINIS: <http://www.voruta.lt/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai/?fbclid=IwAR3lksUA0CUjF-daldpCFdRVDthixNP7CeTuhGxZUqRrZ9xNkJDzT1eLdc>
Birutė Jankauskaitė (2014). Tauragės dvarvietės regeneracija.

Nuotrauka iš E. Mažrimo archyvo

Vytauto Klovos opera „Pilėnai“

Atgal į
laiko
juostą

20

1969
liepos mėn.

PASAKOJIMAS:

1969 m. liepos mėnesį žaliojoje hipodromo vejoje atlikta Lietuvos Valstybinio akademinio operos ir baleto teatro Vytauto Klovos opera „Pilėnai“. Tauragiškius sužavėjo įspūdingos dekoracijos, apšvietimas ir solistų atlikimas. Kaip rašė tų metų respublikinis laikraštis „Tiesa“, tauragiškiai negailėjo plojimų.

ŠALTINIS: <https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai-ii/>

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

Šventė „Išleisim seselę“

Atgal į
laiko
juostą

21

1971
birželio 6 d.

PASAKOJIMAS:

Iš parengtų šventinių programų išsiskyrė 1971 m. birželio 6 d. hipodrome vykęs masinis renginys „Išleisim seselę“. Jo programoje, kurioje dalyvavo maždaug 2000 meno saviveiklininkų, akcentuoti lietuvių liaudies vestuviniai šokiai, dainos, turtingi papročiai. Paprastai šventiniuose renginiuose dalyvaudavo daugiau nei 1000 Tauragės rajono meno saviveiklininkų.

Rengiant šventes dirbo šventės organizacinis komitetas, kurio pirmininkas buvo Algirdas Daunoravičius. Prie švenčių organizavimo daug prisidėdavo komiteto narys, šventės koordinatorius Kultūros skyriaus vedėjas Juozas Šimkus. Tarpšventiniu laikotarpiu meno saviveiklos kolektyvų vadovai, chorvedžiai, šokių ratelių vadovai paruošdavo savus kolektyvus.

Tų metų kolektyvų meno vadovai ir švenčių dirigentai: Edvardas Balčiūnas (ilgametis švenčių vyr. dirigentas), Vytautas Naraškevičius, Liudas Andrulis, Nijolė Jautakienė, Albinas Jokubauskas, Jonas Samoška, Kazimieras Liekis ir kiti. Vėlesniais metais prisidėjo jauni kolektyvų vadovai, dirigavę šventėse: Vincas Sadauskas, Edmundas Špečkauskas, Romualdas Jurkšaitis, Danutė Norgailienė, Zenonas Komskis, Jonas Jankauskas ir kiti. Šokėjus paruošdavo kolektyvų vadovai: Danutė Norkienė, Stanislava Čilinskienė, Zenonas Norkus, Mamertina Balserytė, Eugenija Krencienė, Albinas Žukauskas ir kiti. Šių švenčių ilgametis dailininkas buvo Aleksandras Fadinas, šventės vesdavo ir pranešėjai buvo mokytojai Genovaitė Galnaitytė ir Algimantas Širka. Šventės papildydavo meno saviveiklininkai iš aplinkinių rajonų, atvykdavo svečių ir iš kitų sovietinių respublikų.

ŠALTINIS:

<https://kurieris.lt/kitos/tauragis/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai-ii/>
<https://www.youtube.com/watch?v=G09u7voaSB4>
<https://drive.google.com/file/d/1fclYYtlx3tA07JNOvnL2S1WJd60HsdC9/view>

Šokėjai hipodromo vejoje. Šventė „Išleisim seselę“ 1971 m. birželio 6 d.

Šventė „Valio, plovėjėliai!“

Atgal į
laiko
juostą

22

1972
birželio 3 d.

PASAKOJIMAS:

ŠALTINIS: <https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai-ii/>

Šventės „Valio, plovėjėliai!“ dalyvių eiseną [hipodromą, eisenos priekyje žygiuoja svečiai iš Estijos, 1972 m. birželio 3 d.

Edmundo Mažrimo archyvo nuotrauka

Vandeninga ir dinamiška upė hipodromo užliejamumas

Atgal į
laiko
juostą

23

Iki 1974

PASAKOJIMAS:

Išskirtinė Jūros ypatybė – didelis vandeningumas. Jau prie Padievaičio vidutinis upės nuotėkis siekia 8 kub.m/s. Ties Taurage jis padidėja iki 21 kub.m/s, o žiotyse pasiekia apie 40 kub.m/s vandens. Pagal šį rodiklį Jūra lenkia 126 km už save ilgesnę Šešupę ir tarp Lietuvos upių nusileidžia tik Nemunui, Neriai, Ventai bei Šventajai. Vandeningumą pirmiausia lemia žymiai didesnis nei kitur kritulių kiekis. Jūros aukštupyje, Rietavo ir Kvėdarnos apylinkėse, kritulių iškrenta daugiau nei kur kitur Lietuvoje – apie 800 mm per metus. Iki 750–700 mm prilyja ar prisinga ir Tauragės krašte. Pietvakarinės Žemaitijos dirvožemiai molingi, nelaidūs, todėl tik maža išlyto vandens dalis susigeria į giluminius žemės sluoksnius, dauguma kritulių nuteka. Jūros vagą jie pasiekia labai greitai, nes dauguma mažųjų baseino upelių yra ištiesinti. Per potvynius upės debitas padidėja iki 30 kartų, Jūra „paskandina“ Tauragės užtvanką. Žemupyje sudrumstas vanduo pakyla net 7–8 m ir užlieja visą kelių kilometrų pločio slėnį. Tokiais potvyniais nepasižymi nė viena kita panašaus dydžio Lietuvos upė. Vis dėlto vidurvasariais Jūra gerokai nusenka.

Nors 1922 m., aukščiau užtvėnkiamą Jūros upę, tačiau pievos, kad ir mažiau, buvo užliejamos. Jau tarpukario metais Jūros upė, verždamasi į dešiniojo kranto slėnį, pradėjo plauti užtvanką, o po Antrojo pasaulinio karo galop išplovė dalį jos, ir slėnyje potvyniai vėl pagausėjo. Dar 1925 m. stebėti Jūros upės vandens pakitimus prie tilto dešiniajame krante buvo pastatyta matuoklė ir stebėjimo stotis. **1974 m.** pradedama tvarkyti užtvanka. Ją sutvarkius slėnio neapsemdavo, ir teritorija iki hipodromo pradėta užstatyti gyvenamaisiais namais.

ŠALTINIS: <https://kurieris.lt/kitos/tauragis/gamtos-kurinyjs-juros-upe/>
<http://www.voruta.lt/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai/?fbclid=IwAR3lksUA0CUiF-daldpCFdRVDthixNP7CeTuhGxZUlaRrZ9xNkJDzT1eLdc>

G. Tamulyno nuotrauka 2010

Gaistininkų varžybos ir mokymai

Atgal į
laiko
juostą

24

1975

PASAKOJIMAS:

Varžybos vyko tarp įmonių, kolūkių, tarybinių ūkių. Būdavo uždegtos statinės su ugnimi. Reikėdavo prabėgti kliūčių ruožą ir užgesinti gaisrą. Laikas būdavo fiksuojamas. Buvo mokoma dirbti su gesintuvais ir žarnomis. Buvo fiksuojamas laikas. Nugalėtojai būdavo apdovanojami. Kolektyvai po to susirinkdavo prie upės ir švėsdavo varžybų laimėjimus ar pralaimėjimus.

ŠALTINIS: Gyventojas

Nuotrauka iš E. Mažrimo archyvo

Balandžio talkos

Atgal į
laiko
juostą

25

1978

PASAKOJIMAS:

Besimokant mokykloje būdavo organizuojamos pavasarį balandžio mėnesį talkos. Kadangi auklėtoja buvo geografė, vedavo klasę į hipodromo teritoriją ir mes rinkdavome šiukšles, grėbdavome seną žolę. Po talkos kepdavome lašinukus su duona ant pagaliuku, dešreles ar bulvių “piemenukų kugelį”.

ŠALTINIS: Gyventojos prisiminimai

Civilinė gynyba

Atgal į
laiko
juostą

26

1978-1980

PASAKOJIMAS:

Vykdavo varžybos tarp įmonių, mokyklų ir kolūkių. Reikėdavo parodyti gelbėjimo operacijų sugebėjimus. Turėdavome pirmosios pagalbos krepšius, neštuvus ir turėdavome įveikti kliūtis, gelbėti sužeistuosius ir mokėti suteikti pirmąją pagalbą. Buvo vertinimo komisija, kuri išrinkdavo nugalėtojus, kurie greičiausiai ir tiksliausiai suteikė pirmąją pagalbą. Buvo apdovanojama.

ŠALTINIS: Gyventojai

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

Arklio ir buliuko "pavogimas"

Atgal į
laiko
juostą

27

-

PASAKOJIMAS:

Nevardausko arklio ir Šimkienės buliuko "pavogimas" iš hipodromo teritorijos pievos ir nuvežimas į mėsos kombinatą "ant dešrų". Kaip vėliau paaiškėjo tai buvo tik apgavystė, nes šie žmonės neklausė prašymų čia neganyti savo gyvulių ir taip buvo "pamokyti" vietos valdžios. Gyvūnai nenukentėjo.

ŠALTINIS: Vietos gyventojų pasakojimas

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

Masinė gegužinė hipodrome po dainų šventės estradoje

Atgal į
laiko
juostą

28

1989

PASAKOJIMAS:

1989 m. surengus Žemaitijos zoninę dainų šventę, kurioje dalyvavo daugiausia dalyvių, režisierės M.Balserytės sumanymu į šventės erdvę „įtrauktas“ ir hipodromas, į kurį su kariškių pagalba per Jūros upę buvo nutiestas **pontoninis tiltas**. Kaip rašė tų dienų vietos laikraštis, pasibaigus įspūdingai šventei vyko masinė gegužinė:

„Meno saviveiklos kolektyvai mėtė į viršų savo vadovus, šoko, dainavo, o paskui visi pasuko link Jūros – per pontoninį tiltą persikėlė į hipodromą, kur prasidėjo ketvirtoji šventės dalis – masinė gegužinė. Jau degė sukrauti šeši – tiek dalyvavo rajonų regioninėje Dainų šventėje – laužai, linksmino žiūrovus liaudies muzikantai.“

ŠALTINIS: <https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai-ii/>

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

Aviacijos šventės

Atgal į
laiko
juostą

29

-

PASAKOJIMAS:

Data! Kažkur prieš nepriklausomybę, o gal po nepriklausomybės buvo aviacijos šventė. Skraidė “kukuruzninkai”, parasparniai ir kitokia mažoji aviacija. Naja buvo tai, kad galėjai už užmokestį paskraidyti. Paskraidžiau parasparniu.

ŠALTINIS: Gyventojas

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

Hipodromo tvarkymo darbai

Atgal į
laiko
juostą

30

1996-2011

PASAKOJIMAS:

Bandymas atkurti ralį aplink Lietuvą 1996 metais. VšĮ Tauragės Regiono keliai suteikė labdarą hipodromo tvarkymo darbuose, kirto krūmus, vežė žvyrą ir greideriavo taką. Organizatoriai buvo dėkingi už pagalbą. Kartojom 2011 metais.

ŠALTINIS: Gyventojų prisiminimai.
„Aplink Lietuvą 2011“ - greičio ruožas Tauragės hipodrome Artūro Zaveckio nuotraukos.

Automobilių varžybos

Atgal į
laiko
juostą

31

1931-2011

PASAKOJIMAS:

Vykstant **respublikinėms autoralio varžyboms** hipodromo take vykdavo greičio ruožo rungtys. **Žiemos metu** ant sniego ar ledo rengdavo hipodromo žiedines automobilių varžybas. Automobilių **žiedines lenktynes** organizuodavo Tauragės auto-motoklubas. Hipodrome automobilių varžybos vyko iki 1985 metų, kai jos perkeltos į Sungailiškių buvusį žvyro karjerą.

Lietuvos automobilių sporto federacija (LASF) oficialia automobilių sporto pradžia šalyje laiko 1931-ą liepos 24-ą dieną, kai pirmą kartą buvo surengtas **ralis „Aplink Lietuvą“**. Tada 14 automobilių ir 11 motociklų kolona pradėjo 1043 kilometrų maratoną aplink Lietuvą. Ralio dalyviai varžėsi dėl garbingiausio trofėjaus – **Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos taurės**. Garsūs raliai „Aplink Lietuvą“ **atgimė** tik **1996** metais, prabėgus lygiai 65-eriems nuo starto. Pirmo ralio maršrutu Kaunas – Zarasai – Rokiškis – Biržai – Šiauliai – Telšiai – Klaipėda – Tauragė – Jurbarkas – Marijampolė – Alytus – Kaunas.

„Aplink Lietuvą 2011“ - greičio ruožas Tauragės hipodrome

ŠALTINIS:

<https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/taurages-hipodromas-istorija-ir-prisiminimai-ii/>

<https://www.delfi.lt/auto/automobiliu-sportas/artejia-80-meti-pazymintis-ralis-aplink-lietuva-2011.d?id=48654151>

<https://www.taurageszinios.lt/nauijenos/sportas/2011/09/tarp-ralio-aplink-lietuva-nugaletoju-ir-du-tauragiskiu-ekipazai>

„Aplink Lietuvą 2011“ - greičio ruožas Tauragės hipodrome
Artūro Zaveckio nuotrauka

Vokiečių labdara

Atgal į
laiko
juostą

32

1993

PASAKOJIMAS:

Apie 1993 m. į šią vietą buvo atvežta Vokiečių labdaros vaikams, kas sukėlė didžiulį ažiotažą ir apgultį norint kažką gauti

“Buvo dalinama Vokiečių labdara ir aš (Jovita) būdama 11 metų lėčiau jos pasiimti. Buvo be proto daug žmonių, sunku buvo prasibrauti, bet gavau daug minkštų žaislų ir konservų.”

ŠALTINIS: Vietos gyventojų pasakojimas

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

Teritorijos reljefas

Atgal į
laiko
juostą

33

1994

PASAKOJIMAS:

Teritorija gali būti įtakota Jūros upės sukkelto aukšto paviršinio vandens lygio ir gali būti užtvindoma. Net ir aukščiausios analizuojamos teritorijos vietos gali būti užtvindytos. Pavojingų lygiu Tauragėje laikoma 19,38 m abs. altitudė (prie vandens matavimo stoties).

Paskutinis potvynis Tauragės mieste užfiksuotas 1994 m. ir siekė 19,33 m abs. altitudės lygį prie matavimo stoties ir iki nustatyto potvynio lygio trūko tik 5 cm.. Planuojamos teritorijos reljefo altitudės sklype yra 17,15 ÷ 18,50m abs. alt. Vyraujanti altitudė planuojamame sklype – 18,50 m.

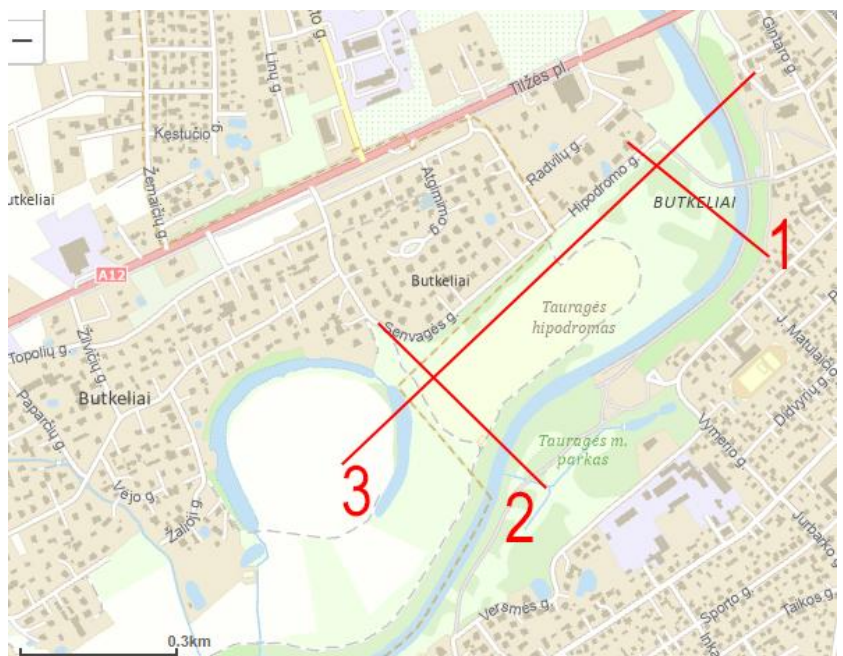
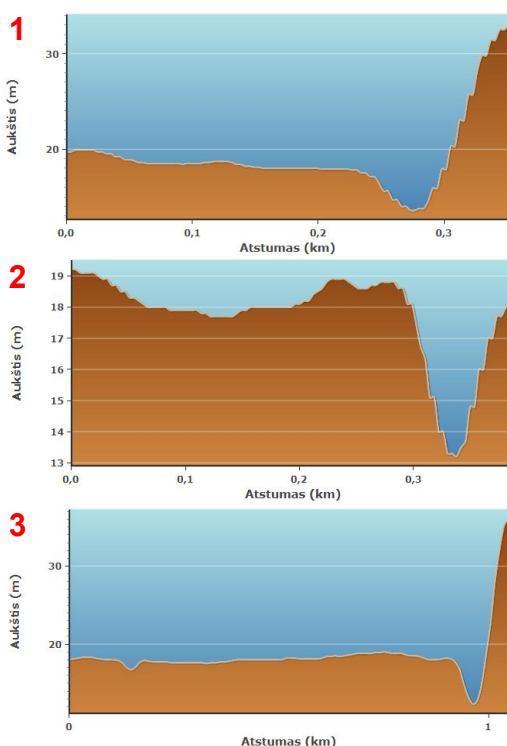
ŠALTINIS:

Detalusis planas dėl kitos paskirties žemės sklypų suformavimo Tauragėje prie Senvagės ir Hipodromo g. numatant naudojimo būdą – rekreacinės teritorijos, pobūdį – trumpalaikio poilsio statinių statyba (2013)

https://drive.google.com/file/d/1czex7hRJ5E5sExLBT_U918HZeXhYqy_C/view

NUOTRAUKA / PIEŠINYS / DIAGRAMA

<https://www.geoportal.lt/map/>

Natura 2000 teritorija

Atgal į
laiko
juostą

34

2006

PASAKOJIMAS:

Europos **ekologinis tinklas** „Natura 2000“ – Europos Bendrijos svarbos saugomų teritorijų bendras tinklas skirtas išsaugoti, palaikyti ir prileikus atkurti iki tinkamos apsaugos būklės natūralius buveinių tipus ir gyvūnų bei augalų rūšis jų natūraliame paplitimo areale.

1992 metais Europos Sąjungos šalys, priimdamos **Buveinių direktyvą** 92/4EEB, nusprendė sukurti ekologinį tinklą, kuris apjungtų natūralias ir pusiau natūralias buveines ir nykstančių gyvūnų ir augalų paplitimo vietas į bendrą saugomų teritorijų tinklą ir taip išsaugotų Europos gamtą ateities kartoms.

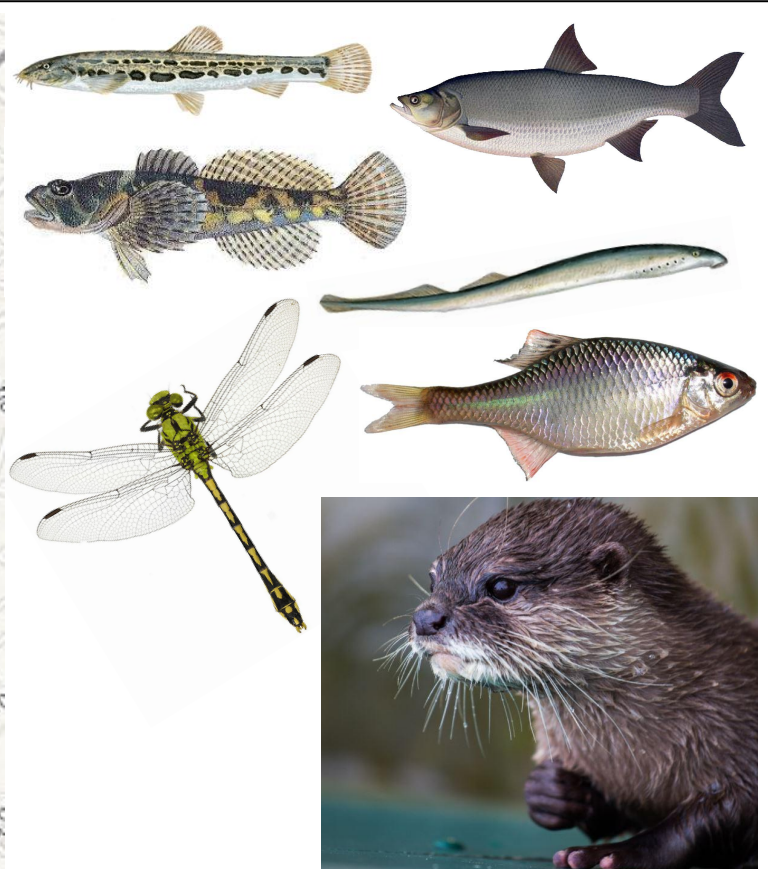
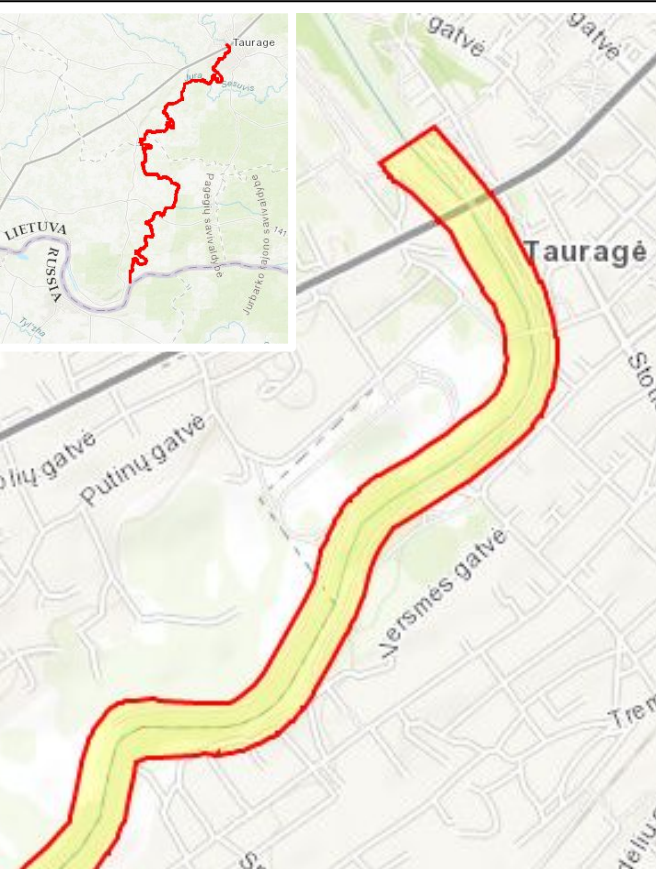
Kiekvienoje Natura 2000 teritorijoje turi būti inventorizuoti natūralių buveinių plotai ir saugomų rūšių radvietės, suformuluoti apsaugos tikslai ir galimybės juos pasiekti. Natura 2000 teritorijose turi būti garantuojama, kad ekologinė vertė, dėl kurios jos buvo įjungtos į Natura 2000 tinklą, nebus pabloginta. Teritorijos naudojimas žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės ar kitais tikslais išlaikomas ankstesnių apimčių, jeigu jis nedaro neigiamo ilgalaikio poveikio natūralioms buveinėms ir rūšims. Yra tokių pusiau natūralių buveinių (pvz. pievos ir ganyklos), kurių išlikimas yra tiesiogiai priklausomas nuo jas suformavusios ekstensyvios žemės ūkio veiklos (ganymo ir šienavimo) tęstinumo.

Įstaiga atsakinga už teritorijos valdymą: Rambyno regioninio parko direkcija.

„Jūros upė žemiau Tauragės (LTSIU0010)“ VAMP monitoringai yra atliekami nuo 2006.

ŠALTINIS: Aplinkos ministerija ir

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LTSIU0010>

Neatsiejamas gamtinio karkaso komponentas

Atgal į
laiko
juostą

35

2007-2013

PASAKOJIMAS:

Gamtinis karkasas (GK) – vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų.

Migracijos koridoriai (M1;M;m) – didesni ar mažesni upių ir kitų vandentėkmių slėniai, kanalai, nedidelės užpelkėjusios dubumos suskaidytos natūraliomis ar dirbtinėmis vandentėkmėmis, ežerų ar tvenkinių virtinės, rinos, sauslėniai ir kitos teritorijos, **kurių dėka palaikoma** intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita (teršalų išsklaidymas, švaraus oro pritekėjimas ir kt.) tarp urbanizuotos teritorijos vidinės dalies ir jos periferijoje esančių išorinių ekologinio stabilizavimo arealų.

A tipo arealas. Žymiai antropogenizuotos GK dalys, kuriose prioritetą teikiama naujos želdynų sistemos formavimui, ar esamų pavienių želdinių gausinimui. Šio tipo arealai išsidėstę intensyviai urbanizuotoje miesto teritorijos dalyje.

Ši teritorija yra neatsiejamas gamtinio karkaso (migracijos koridorių) komponentas, jį būtina tvarkyti gausinant želdinių plotus, stiprinant esamą kraštovaizdžio natūralumą ir kartu integruojant kitas socialines funkcijas.

ŠALTINIS: Aplinkos ministerija ir Tauragės bendrieji planai ir teritorijos detalūs planai

Upės nuotėkio kaita

Atgal į
laiko
juostą

36

1944-2019

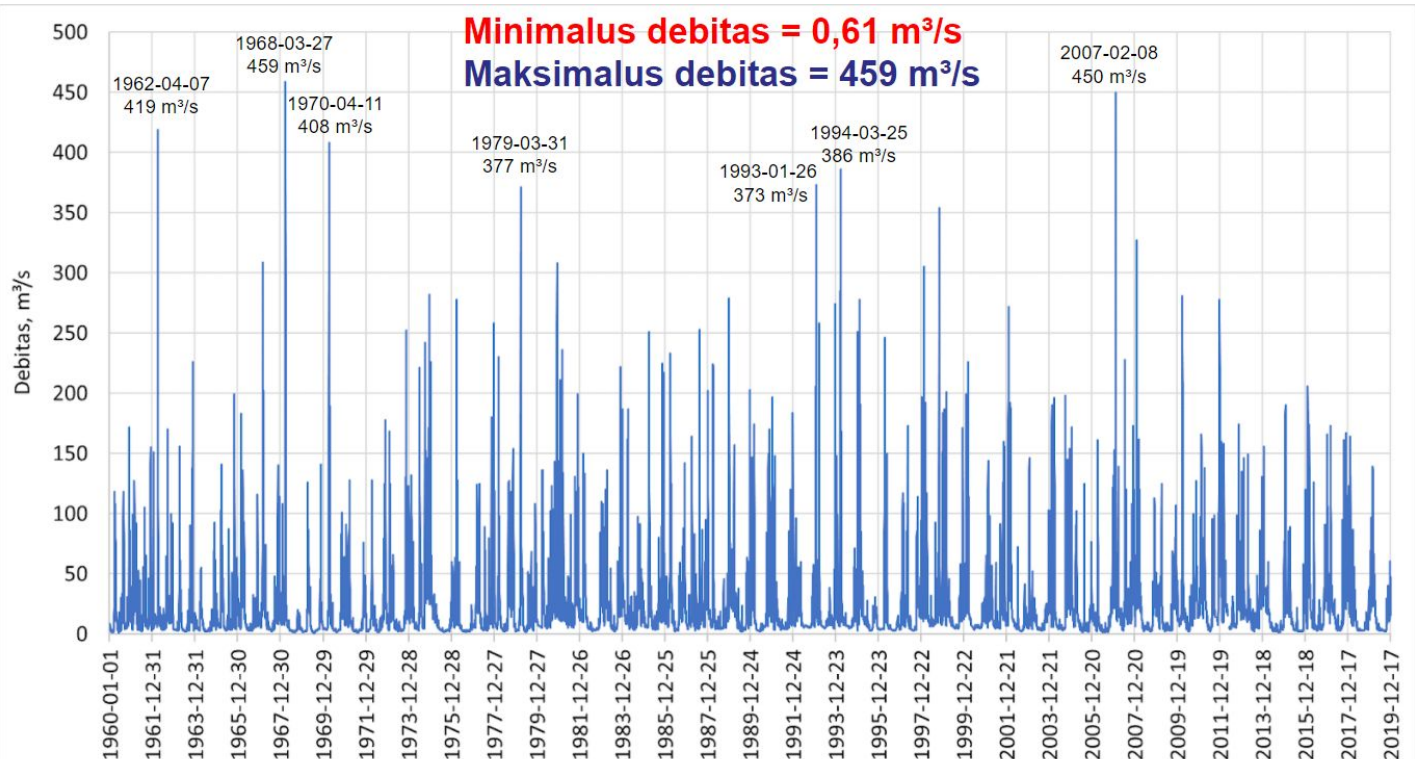
PASAKOJIMAS:

Jūra – **tīpišķa lietaus maitinimo upē** (> 50 % nuotēķio suformuoja skysti kritulīai). Todēļ jos nuotēķis labai **netolyģiai pasiskirsto skirtingais sezonais**: pavasarī ir rudenī vandeningumas viršīja vasaros nuosēķio reikšmes kelis šimtus kartų. Jūrai būdingas **ypač ryšķus nuosēķis vasaros pradžioje** ir beveik nepasitaiko žīemos nuosēķio atvejų. Iš dalies prie to prisideda ir dirbtinis nuotēķio reguliavimas.

Debitas (pranc. *debit* 'išėiga') – skysčio ar dujų tūris, pratekantis per laiko vienetą skersiniu pjūviu. Sysčiams paprastai matuojamas m³/s, m³/h.

1944 m. išleista Stepono Kolupailos knygelė „Jūros nuotakis ties Taurage“ liudija, kad Jūroje nuo seno vykdomi matavimai ir tyrimai.

ŠALTINIS: Gintaras Valiuškevičius, Vilniaus Universitetas

Upės Jūros pokyčiai

37

1961-2080

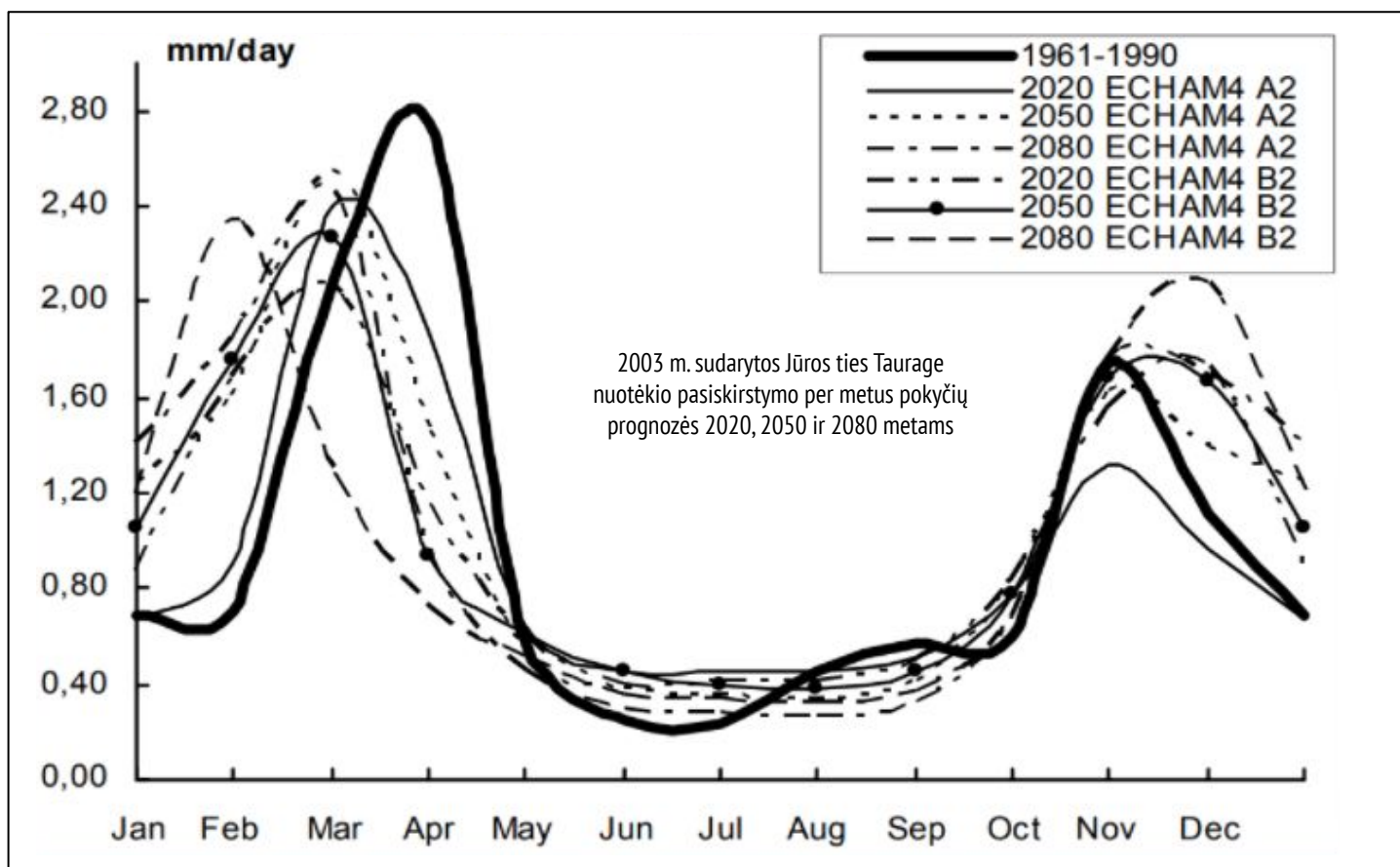
PASAKOJIMAS:

Pagal savo hidrologinį režimą Jūra laikoma „aikštinga“ upe (didžioji dalis jos pakrančių priskirta ruožams, kuriuose **gali formuotis ekstremalūs potvyniai**). Kintant klimatui bendras **metinis nuotėkis** Vakarų Lietuvoje **nežymiai didės**. Tačiau **labiausiai keisis nuotėkio sezoninis pasiskirstymas: pavasario potvyniai ateityje prasidės anksčiau, truks ilgiau ir nebebus tokie aukšti kaip šiandien**.

Šiandien Jūros baseino upių **vandens kokybė** pagal daugelį rodiklių **vertinama kaip gera arba labai gera**. Ateityje vandens kokybės ir upių ekologinės būklės **pokyčiai labiausiai priklausys nuo trijų faktorių**: (1) Žemės ūkio plėtros krypties; (2) Gyvenviečių infrastruktūros; (3) Hidrologinio režimo kaitos.

Šiuo metu Jūros baseine yra 7 užtvankos, sudarančios kliūtis žuvų migracijai. 6 užtvankas ateityje numatoma rekonstruoti.

ŠALTINIS: Gintaras Valiuškevičius, Vilniaus Universitetas

Pieva - žmogaus ir gamtos bendrystė

Atgal į
laiko
juostą

38

Nuolat

PASAKOJIMAS:

Gamtiniu požiūriu, pievų ekosistemos yra **vienos turtingiausių pasaulyje**. Nors tropiniuose miškuose, didesniuose nei 50 m², aptinkamas didžiausias augalų rūšių skaičius, tačiau mažesniuose plotuose laimi pievos! **Dabartinės pievos Baltijos regione atsirado dėl savotiškos žmogaus ir gamtos bendrystės.**

Gyvulių ganymas ir šieno pjovimas užtikrina pievų palaikymą, neleidžia joms užželti krūmais ir medžiais bei galų gale – tapti mišku. Dar prieš aktyvų žmogaus įsikišimą tokius pievų lopinėlius ir atvirą kraštovaizdį palaikydavo stambūs laukiniai žoliaėdžiai (arkliai, taurai). Į Baltijos regioną atkeliavus pirmosioms pasėlius auginančioms gentims, miškų kirtimas ir lydiminė žemdirbystė atvėrė didžiulius plotus pievoms ir leido lengviau išplisti pievų rūšims.

Ekosistemos gali suteikti gausybę paslaugų, kurios yra labai svarbios žmogaus gerovei, sveikatai, pragyvenimui ir išgyvenimui. Ekosisteminės paslaugos yra apibrėžiamos kaip **ekosistemų struktūrų ir funkcijų** (kartu su kitais ištekliais) **įnašas į žmonių gerovę**. Ekosistemų gebėjimas teikti paslaugas žmonių gerovei **priklauso nuo ekosistemų būklės** (jos struktūrų ir procesų). **Bioįvairovė turi esminį vaidmenį** teikiant ekosisteminės paslaugas.

Aprūpinimo paslaugos – maistas, medžiagos ir energija, t.y. dalykai, kuriuos žmonės gali tiesiogiai panaudoti.

Reguliuojančios paslaugos – tokios paslaugos, kuriomis ekosistemos reguliuoja aplinką ir jos procesus.

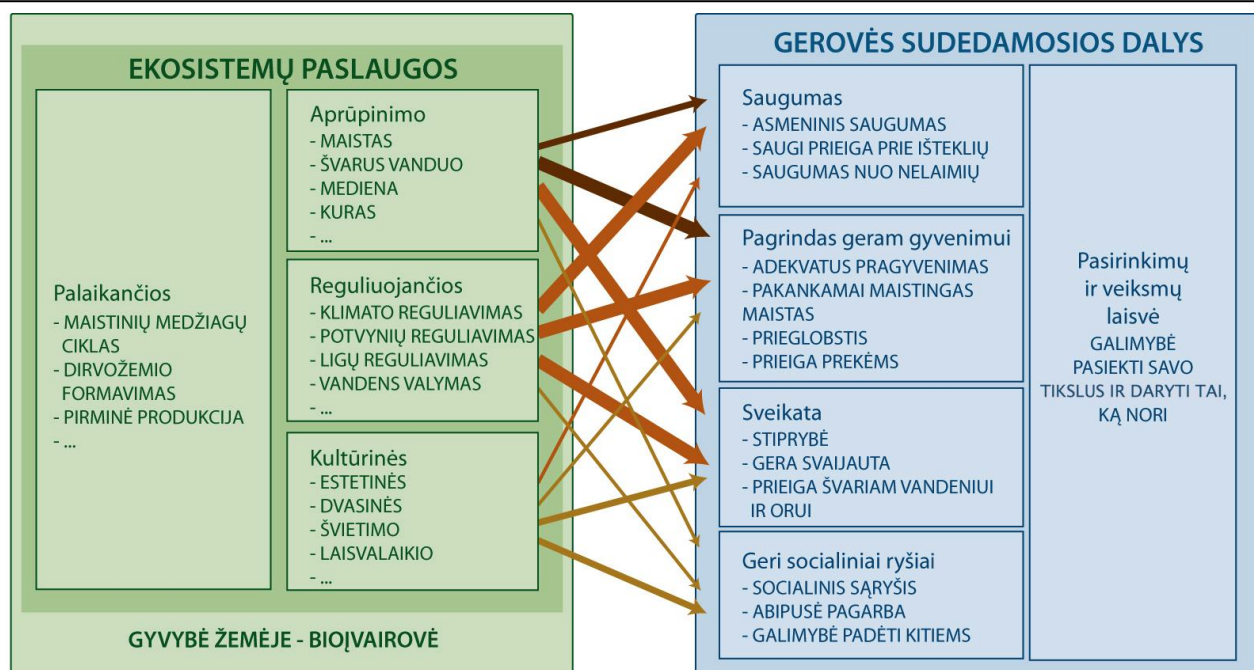
Kultūrinės paslaugos – tokios paslaugos, kurios yra susijusios su kultūriniais ar dvasiniais žmonių poreikiais.

Palaikančios paslaugos – ekosistemos procesai ir funkcijos, kuriomis grindžiamos kitos trys paslaugų rūšys.

ŠALTINIS:

Edgars Bojārs ir kt. (2017). Kuo pievos naudingos žmonėms? Pažintis su pievų ekosisteminėmis paslaugomis. LIFE Viva Grass projektas

<https://vivagrass.eu/wp-content/uploads/2017/07/kuo-pieves-naudingos-zmonems-pievu-ekosistemines-paslaugas.pdf>

Rodylių spalva
socioekonominių faktorių tarpininkavimo potencialas

Aukštas
Vidutinis
Žemas

Rodyklių storis
ryšio tarp ekosisteminių paslaugų ir žmonių gerovės intensyvumas

Stiprus
Vidutinis
Silpnas

Miesto planavimo pradžia ir pirmasis tiltas

Atgal į
laiko
juostą

39

1836

PASAKOJIMAS:

“Iki XIX a. dauguma Lietuvos miestų plėtėsi savaimingai, sklypai būdavo skiriami prie kelių, naujai nutiestų gatvių. Tik retkarčiais būdavo sudaromi projektai. **XIX a. miestų statybos tvarka iš esmės pasikeitė.** Rusijos imperijoje miestai buvo tvarkomi centralizuotai. 1810 m. nurodyta, kad be caro leidimo negalima keisti sudarytų miestų planų. [...] Pradėjo organizuoto miestų planavimo periodas, projektų sudarymas tapo nauja architektūrinės veiklos šaka. Generaliniai planai turėjo būti paruošti visiems gubernijų ir apskričių centrams, o **nuo 1817 m.** generalinius planus reikalauta sudaryti ir visiems sudegusiems miestams, nesvarbu, kokio jie buvo rango. Ne apskrities centrai buvo planuojami tada, kai susidarydavo ypatingos sąlygos. **1836 metais, sudegus Tauragei, buvo sudarytas miesto plėtimo planas iki tol neužstatytose teritorijose.**”

“Iki XIX a. vidurio prie Tauragės nebuvo jokio tilto. Miestą su dvaru jungė brasta per Jūros upę, o žiemą – upės ledas.”

1834 m. buvo parengtas plento nuo Tauragės iki Prūsijos sienos projektas. Tilžės–Rygos plentas nutiestas 1836–1858 metais, **Šiaulių–Tauragės ruožas – 1836–1844 m.** “Plento per Tauragę tiesimas sutapo su 1836 m. miesto gaisru. Po gaisro miestelis buvo skubiai suplanuotas ir atstatomas iš dalies naujoje vietoje – į šiaurę nuo sudegusios gyvenvietės. Tuo pat metu buvo pradėtas tiesti Tilžės – Rygos plentas. Kadangi plento trasa buvo suprojektuota 1836 m., tai, **sudarant gyvenvietės plėtimo planą, buvo derinama prie plento krypties.** Vadinasi, plentas tuo metu buvo svarbus veiksnys, formavęs miestelio plano kompoziciją: gatvių tinklą, centro padėtį ir formą.”

ŠALTINIS: Tauragė: istorija ir urbanistinė raida – Edmundas Mažrimas (2002)
<https://kurjeris.lt/kitos/tauragis/tiltas-per-jura-karu-amzininkas/>

Senasis kelias

Atgal į
laiko
juostą

40

XX a.
pradžia

PASAKOJIMAS:

“Apie parko buvimą iki XIX a. antros pusės nėra duomenų, jį įkūrė Vasilčikovai. Tai apie 14 ha užimantis peizažinis parkas. Jis buvo suformuotas greta senojo kelio. Nutiesus Tauragės – Tilžės plentą, einantį atokiau nuo dvaro teritorijos, senasis kelias prarado savo reikšmę ir buvo naudojamas vietiniams poreikiams. Parkas išsidėstęs pietrytinėje dvaro sodybos dalyje. Jo kompozicija buvo susikertančių alėjų tinklas. Svarbią reikšmę turėjo ir senasis kelias, vingiuojantis jos pakraščiu bei parko akcentas – iš upelio suformuoti tvenkiniai.”

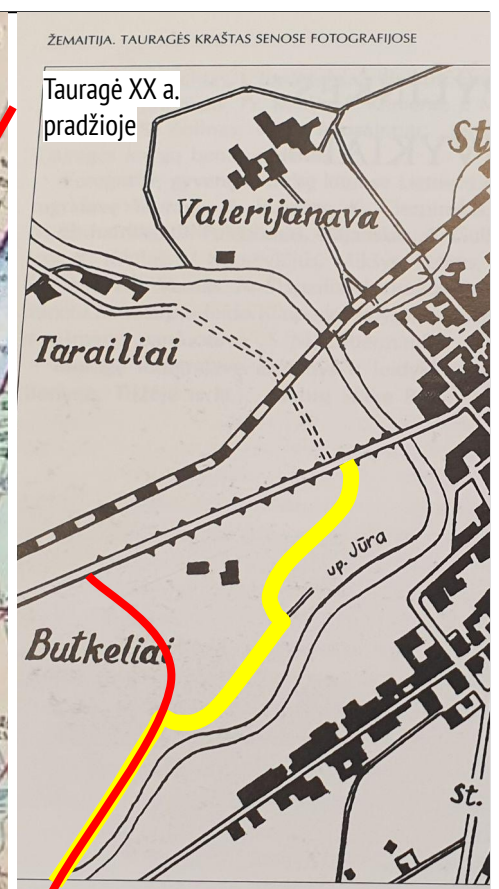
ŠALTINIS: Jankauskaitė, Birutė (2014), Tauragės dvarvietės regeneracija.

1904 m.

Tauragės dvaro 1927 m.
parceliacinis planas

„Jūros upės pakrančių ir šlaitų kompleksinis sutvarkymas, I etapas“

Atgal į
laiko
juostą

41

2011-08-10
2014-10-31

PASAKOJIMAS:

1976 m. įrengta vasaros estrada.

Projekto („Jūros upės pakrančių ir šlaitų kompleksinis sutvarkymas, I etapas“) įgyvendinimo metu kompleksiškai bus sutvarkyta Jūros upės pakrančių ir šlaitų (nuo užtvankos iki vasaros estrados) viešoji infrastruktūra: rekonstruoti pėsčiųjų ir dviračių takai (nuo bunkerio iki vasaros estrados), įrengtas pėsčiųjų ir dviračių takų apšvietimas, suremontuoti laiptai su aikšte, įrengtas nuvažiavimas (pandusas) neįgaliesiems, atnaujinta ir įrengta automobilių apsisukimo aikštelė, modernizuotos apšvietimo sistemos, rekonstruota vasaros estrada, mažosios architektūros elementų įrengimas, demontuotas esamas statinys (lauko tualetas). Projekto tikslinė grupė - gyvenvietės gyventojai ir svečiai.

Veiksmų programa: Sanglaudos skatinimo veiksmų programa

Veiksmų programos prioritetas: Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai

Veiksmų programos prioriteto priemonė: Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra

ŠALTINIS:

<https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAD/TAIS.426635/>

<http://www.esparama.lt/projektas?id=34834&pgsz=10>

<https://kurieris.lt/taurages-krastas/pradeta-tvarkyti-vasaros-estrada/>

<http://taurageszinijs.lt/naujienos/aktualijos/2013/06/taurage-tures-kuo-puikuotis-tvarkoma-juros-krantine-ir-vasaros-estrada>

Pievy tipai

Atgal į
laiko
juostą

42

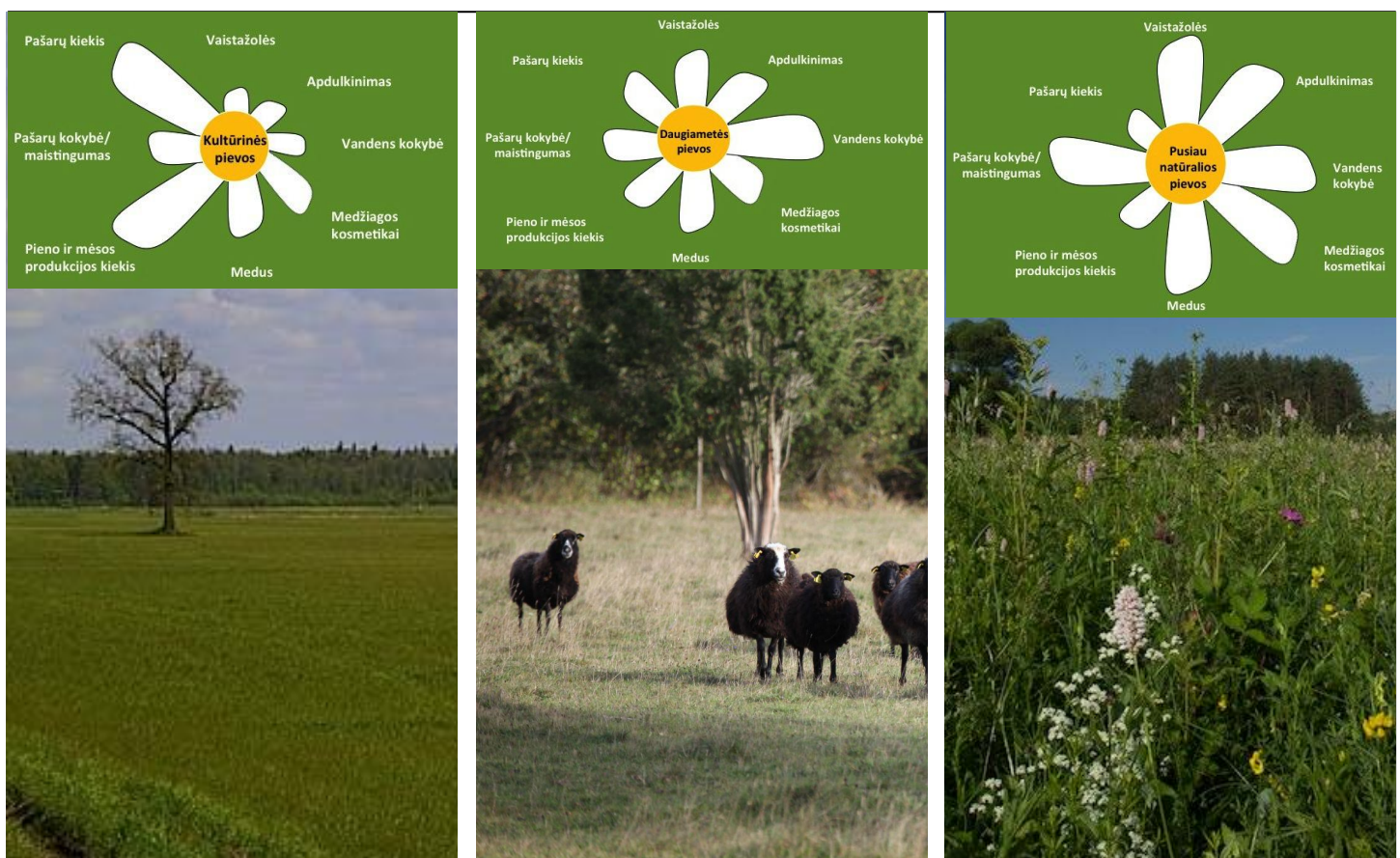
PASAKOJIMAS:

Siekiant gauti maksimalų biomasės kiekį, **kultūrinės** pievos kas keleri metai yra persėjamos. Gauta biomasė dažniausiai naudojama pašarams gaminti arba pievoje ganomi gyvuliai. Kultūrinėse pievose paprastai ūkininkaujama intensyviai, naudojamos trąšos, todėl jos neturi didelės biologinės vertės. **Daugiametėmis** vadinamos tokios pievos, kurios daugiau kaip penki metai buvo nepersėjamos arba natūraliai susiformavo dirbamuose laukuose, kuriuose ūkininkavimas buvo nutrauktas. Šio tipo pievos dažniausiai naudojamos kaip ganyklos, iš nušienautos žolės gaminami pašarai. Jų biologinė vertė yra didesnė negu kultūrinių pievų.

Pusiau natūralių pievų formavimasis trunka ilgą laiką. Dažniausiai jos naudojamos ekstensyviai, netręšiamos ir yra biologiškai labai vertingos – jose aptinkama didelė laukinių rūšių įvairovė. Šios pievos, lyginant su kitais dviem pievų tipais, teikia didžiausią ekosisteminių paslaugų įvairovę. Natūralios ar pusiau natūralios pievos yra laikomos didelės gamtinės vertės pievomis.

Lietuvoje natūralių pievų yra išlikę tik upių salpose, stačiuose šlaituose ar net tarp kalvų, kur arimas neįmanomas ar yra sunkus, miškų pievų aikštelėse. Pusiau natūralių kurios buvo neiriamos daugiau kaip dešimt metų, yra išlikę daugiau.

ŠALTINIS: <https://vivagrass.eu/lt/grasslands/variety-of-grassland/>

Sukcesija

Atgal į
laiko
juostą

43

Nuo 2011

PASAKOJIMAS:

Dėl žmogaus veiklos sukeltos ekologinės sukcesijos bendrija gali degraduoti, produktyvumas sumažėti.

Toks reiškiny vadinamas **bendrijos regresija**.

Regresijos trunka dešimtmečius, o sukcesijos – šimtus ir net tūkstančius metų.

“Sukcesija vadinama tam tikra bendrijų seka, kai vienos to paties biotopo bendrijos pakeičia kitas. Ekosistemos bendrijų sukcesija vyksta tol, kol susidaro tam tikra pusiausvyra tarp abiotinių ir biotinių biocenozės komponentų. Tokia santykiška pusiausvyra tarp bendrijos komponentų, kuria baigiasi progresyvus ekosistemos vystymasis, vadinama terminaline stadija, o stabilizuota terminalinė ekosistema – klimaksine sistema.”

“Sukcesija būna **pirminė** (kada iš naujo formuojasi dirvožemis, jame apsigyvena pradinės rūšys, kol ilgainiui, keičiantis bendrijoms, pasiekama klimaksinė stadija) ir **antrinė** (po buveinės sutrikdymų).”
“**Antrinė sukcesija** – bendrijos atsikūrimas po laikino sutrikdymo. Antrinė sukcesija dažniausiai yra tarprūšinės konkurencijos rezultatas [...]. Sukcesijos metu vienu metu aplinką skirtingai veikia daugelis faktorių. Tačiau po trikdžio, kai vietą užima tam tikros rūšys, vyksta vietos sąlygų pokyčiai.”

“[...] **santykis tarp įvairovės ir sukcesijos priklauso nuo daugelio kintamųjų** – bendrijos tipo, geografinės vietovės ir bendrijos sutrikdymo prieš įvykstant sukcesijai tipo bei masto. Sukcesijos pradžioje **pokyčiai yra labai priklausomi nuo klimatinų sąlygų** – šviesos intensyvumo, temperatūros svyravimų, staigių drėgmės pokyčių.”
“Sukcesijos pieva – jaunuolynas – miškas metu kinta smulkiųjų žinduolių bendrijos biologiniai rodikliai. **Pievai tampant mišku rūšių skaičius sumažėja ir pasikeičia rūšių dominavimo seka**”

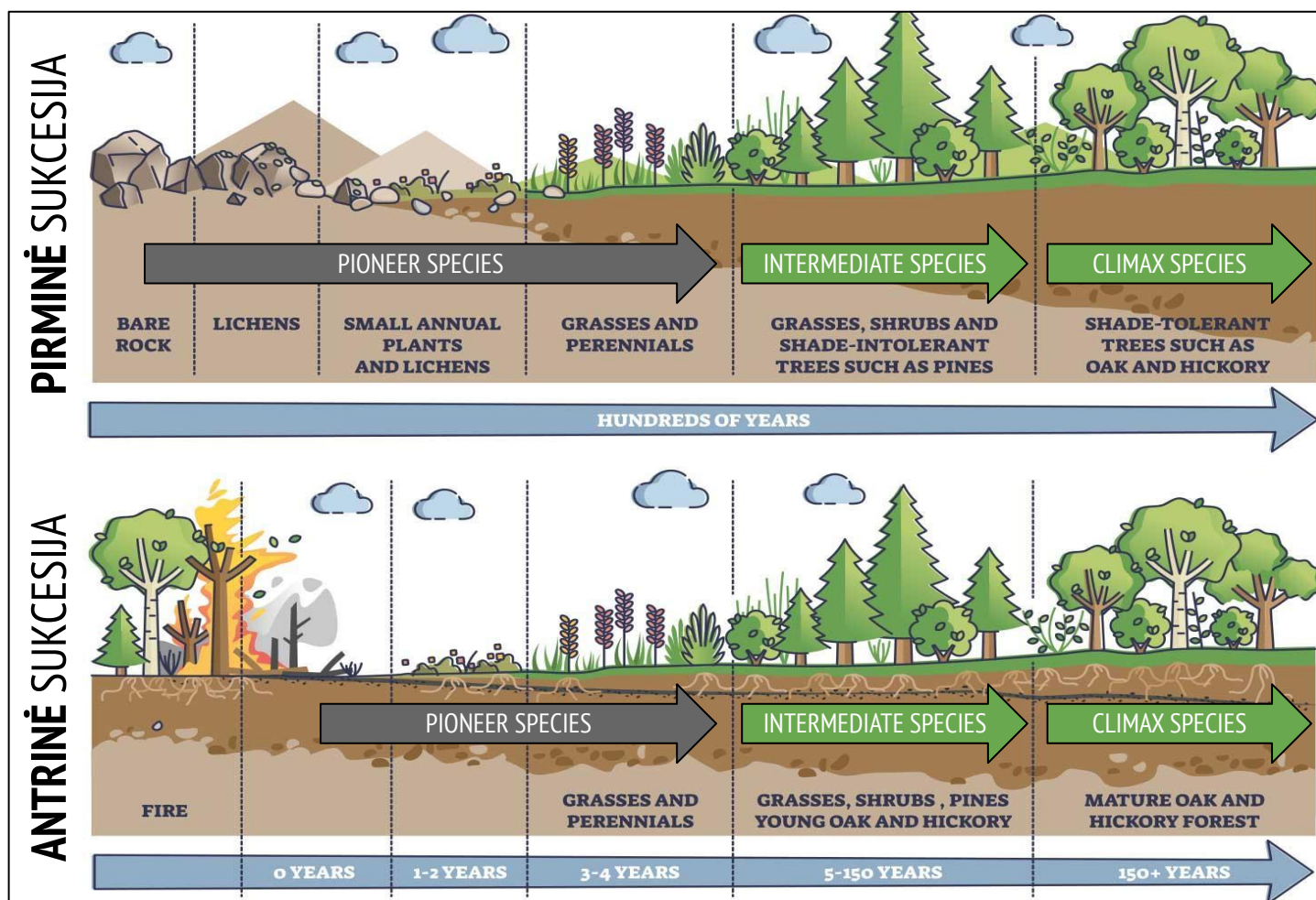
ŠALTINIS:

Čepukienė, A. (2014). Smulkiųjų žinduolių bendrijos pokyčiai miško sukcesijos pradinėse stadijose.

Nuoroda: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:2148187/2148187.pdf>

<https://mokslai.lietuviuzodynas.lt/zemes-ukis/sukcesijos>

<https://news.uchicago.edu/explainer/what-is-ecological-succession>

Balskų užtvanka ir hidroelektrinė

Atgal į
laiko
juostą

44

Nuo 1981

PASAKOJIMAS:

“Balskuose esanti užtvanka pradėta statyti laukams drėkinti ant Jūros upės.”

“HE yra Balskų k., Tauragės r. Ji pastatyta panaudojant esamą (nuo 1981-1984 m.) žemių užtvanką su šachtine pertekliaus (potvynių) vandens pralaida. Hidromazgą sudaro HE vandens ėmykla, du slėginiai g/b vamzdžiai 4,5 x 2,5 m skerspjūvio žemių užtvankos masyve ir jos papėdėje, HE pastatas, ištekėjimo dalis ir nutekėjimo kanalas.” Hidroelektrinė pastatyta 2005 m.

“...lygumų upėse pastatytų hidroelektrinių duodama siaurai traktuojama ekonominė nauda toli gražu neatsveria ekologinės nepataisomos žalos, kurią jos daro.” “Mažųjų HE poveikis aplinkai skirstomas į 5 grupes: 1. Kraštovaizdžiui – vizualinis įsibrovimas; 2. Vandens išteklių naudojimui; 3. Florai ir faunai, ypač vandens ekosistemai; 4. Upės vandens kokybei; 5. Kitoks poveikis – triukšmas.”

“Neigiamą poveikį vertingų žuvų migracijai Jūros upe daro palyginus seniai pastatytos Tauragės (**43 km nuo žiočių**) ir Balskų (**78 km nuo žiočių**) užtvankos. Užtvankų poveikis iš esmės pakeitė natūralią žuvų migraciją ir jų pasiskirstymą baseine – Jūros žemupyje yra pagrindinė dalis vertingų žuvų nerštaviečių, į Jūros vidurupį per žuvų pralaidą Tauragėje praeina ne daugiau kaip **25 %** visų praeivių lašišinių žuvų, į Jūros upę aukščiau Balskų praeivės žuvys nepatenka.”

ŠALTINIS:

Lietuvos Hidroenergetikų Asociacija (2011), Lietuvos hidroenergetika

https://www.lsta.lt/files/Leidiniai/Lietuvos%20HIDROENERGETIKA/Knyga_Lietuvos%20HIDROENERGETIKA.pdf

Aurelijus Rimas. Balskų tvenkinys . Visuotinė lietuvių enciklopedija. <https://www.vle.lt/straipsnis/balsku-tvenkinys/>

Savininkas (Owner)		UAB „Hidroenergija“
Upė (River)	Pavadinimas (Name)	Jūra
	Vidutinis debitas (Average flow rate) m ³ /s	13,7
	Tvenkinio plotas (Reservoir area) ha	280,0
Hidroelektrinė (Hydropower plant)	Statybos (rekonstrukcijos metai (Construction (reconstruction) year)	2005
	Slėgio aukštis (Head) m	13,0
	Turbinų skaičius ir įrengtoji galia (Number of turbines and installed capacity) kW	2x1450 (2900)
	Turbinų tipas (Turbine type) m	Kaplan
	2010 m. elektros energijos gamyba (2010 electricity production) GWh	8,4

Pėsčiųjų ir dviratininkų tilto statybos

Atgal į
laiko
juostą

45

2013-05-22
2014-10-01

PASAKOJIMAS:

“Išties, visi turėklai ant tilto jau sumontuoti, įrengtas apšvietimas, paklotos visos šlaitų tvirtinimo plokštės, saugosiančios tilto prieigas nuo pavasarinių ledo lyčių, nudažytos pagrindinės tilto sijos, įrengti privalomi, vadinamieji tarnybiniai laiptai. Kitame Jūros krante, kur tiltas jungiasi su jau nutiestu dviratininkų taku, įrengtos 5 atokvėpio aikštelės neįgaliesiems. Jas įrengti taip pat privalu. Mat pagal galiojančius reikalavimus, jei tako nuolydis siekia 8 procentus, kas 9 metrai turi būti vieta, kur neįgalieji asmenys galėtų pailsėti.”

“Pėsčiųjų bei dviratininkų tilto per Jūros upę statyba- dalis Tauragės rajono savivaldybės įgyvendinamo projekto „Turistinio maršruto nuo 1807 metų Tilžės sutarties iki 1812 m. Tauragės konvencija sukūrimas“. Projektas iš dalies finansuojamas 2007-2013 metų Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės- Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos bendradarbiavimo per sieną programos lėšomis.”

“Naujojo pėsčiųjų bei dviratininkų tilto statyba kainavo 2 milijonus 141 tūkstantį litų. Tiesa, specialios, jiems tinkamos, link tilto vedančios nusileidimo estakados vis dar laukia neįgalieji.”

“Neįgaliesiems tinkama nuovaža turėtų būti sukonstruota zigzagais su apsisukimo aikštelėmis. Pasak T. Laucevičiaus, šlaitas, vedantis ant tilto, labai aukštas. Visa nuovaža bus ilgesnė nei 100 metrų.”

ŠALTINIS: http://www.tvk.lt/spausdinti_turini.php?tid=708
<https://www.taurageszinios.lt/naujienos/aktualijos/2014/07/kada-bus-atidarytas-naujasis-tiltas>

Mozaikiškai urbanizuota gamta

Atgal į
laiko
juostą

46

2022

PASAKOJIMAS:

Bendrai situacija yra tokia jau link urbanizacijos. Natūralios gamtos daug, tačiau ji mozaikiškai urbanizuota.

Priemonės tvarkymui:

- Šienavimas su išvežimu - atsikurtų šienaujamos žydinčios pievos. Pritaikymas edukacijai.
- Medyno salų sodinimas - gamtinio karkaso stiprinimui.
- Invazinių augalų šalinimas, kuriu jau yra ir ne viena rūšis.
- Prezencija ir vystymas per gamtinio karkaso prizmę - atkuriam atviras buveines šienaudami ir sukuriam medynus, sujungdami nutrūkusias karkaso jungtis.

Iš nuotraukų, panašu, vieta neužliejama. Bet istoriškai buvo. Galima vystyti naratyvą apie užliejimo prasmę (trąša, sėklos), nagrinėti, kaip žmogaus įsikišimas veikia aplinką. Galima organizuoti diskusiją, o kur yra poveikio šiai aplinkai, kuri jums rūpi, riba?

ŠALTINIS: botanikė Vilma Gudynienė <https://pievoj.lt/4802-2/>

Sąnašų formavimasis užtikrina upės kaip ekosistemos gyvybingumą

Atgal į
laiko
juostą

47

Nuolat

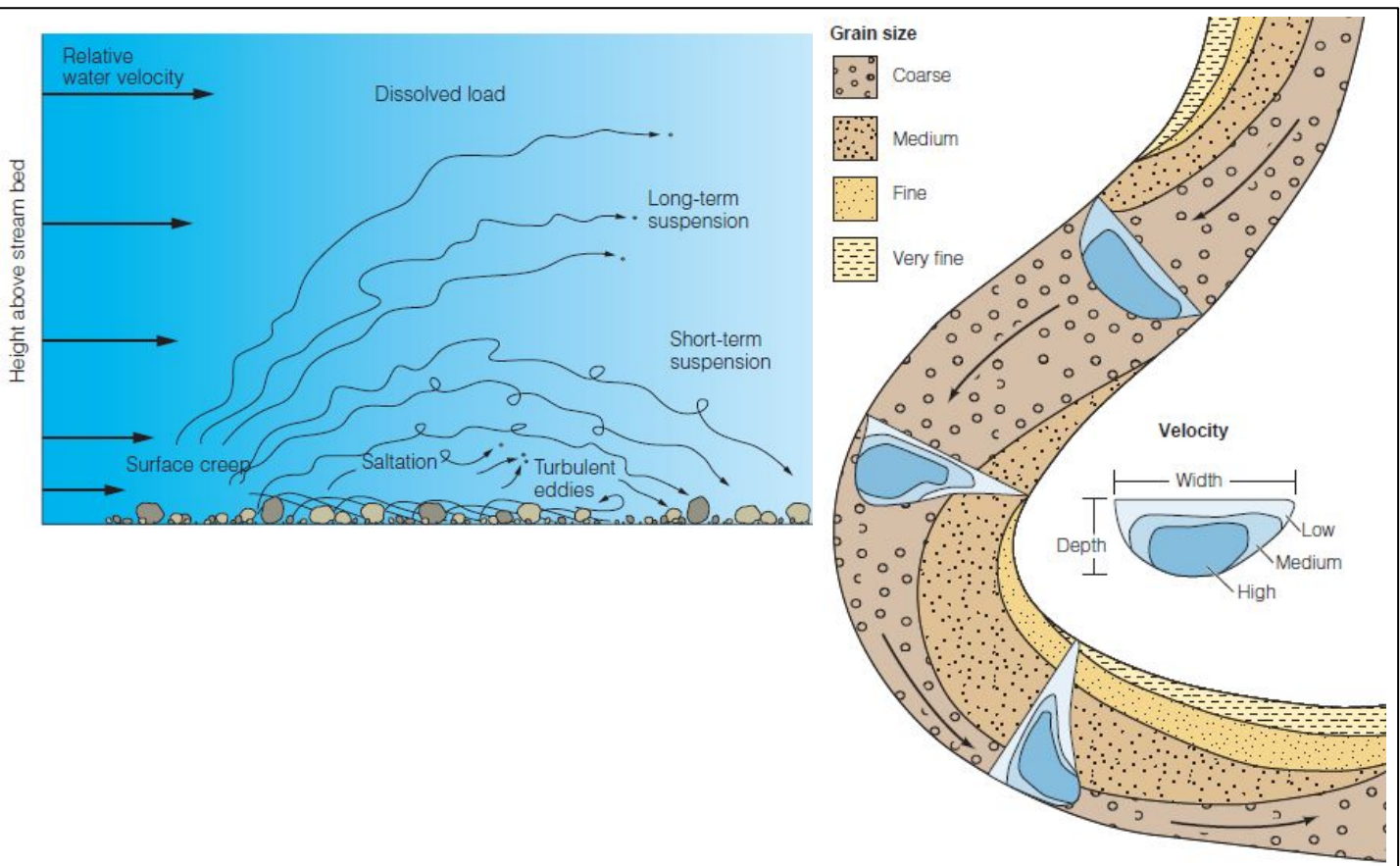
PASAKOJIMAS:

Iš esmės kuo greičiau juda skystis, tuo sunkesnės dalelės gali būti pernešamos. Ši diagrama gali būti suprantama kaip schema, vaizduojanti vėjo arba vandens srautą. Abiem atvejais smulčiausios dalelės yra aukščiau, kur skysčio tekėjimo greitis yra didžiausias. Stambiausios dalelės lieka dugne, nes yra per sunkios, kad skystis jas pakeltų.

Upelio dugno nuosėdų grūdelių dydis kinta priklausomai nuo srauto greičio. Meandruojančiame kanale stambiausios nuosėdos siejamos su didžiausio greičio zona, esančia posūkio išorėje. Smulčiausios nuosėdos yra susijusios su mažiausio greičio zona, esančia posūkio viduje.

Sąnašų formavimosi procesai užtikrina salpų gyvybingumą ir upės vagos natūralumą. Upės srovė nešdama ir judindama įvairaus dydžio daleles meandruoja, vingiuoja ir jas kloja bei sluoksniuoja įvairiai. Taip formuojasi nerijos ir salelės.

ŠALTINIS: Gintaras Valiuškevičius, Vilniaus Universitetas
Skinner, B.J., & Murck, B. (2011). The blue planet: an introduction to earth system science.

Potvynių grėsmės žemėlapis: Sniego tirpsmo ir liūčių potvyniai

Atgal į
laiko
juostą

48

2020-2120

PASAKOJIMAS:

Kai kalbama apie tikimybes prognozes visada reikia prisiminti, kad tai yra būtent **teorinės prognozės**. Potvynis, kuris turi 10% tikimybę, nebūtinai įvyks kartą per dešimtmetį o gali įvykti ir tris kartus, gali ir išvis neįvykti.

- Didelės tikimybės (10%) potvynis - Užliejimas kas 10 metų.
- Vidutinės tikimybės (1%) potvynis - Užliejimas kas 100 metų.
- Mažos tikimybės (0.1%) potvynis - Užliejimas kas 1000 metų.

Lietuvos teritorija yra drėgmės pertekliaus zonoje (turime daugiau kritulių nei garavimo) **bei esame lygumų šalis** todėl jokie intensyvūs upių reguliavimo metodai didelių potvynių nesuvaldys. Reguliavimo geba lygumose užtvankų yra pernelyg menka, kad galėtume reguliuoti bet kokios tikimybės užliejimus. Šiuo metu geriausias potvynių valdymas yra erdvės jiems užtikrinimas.

ŠALTINIS:

Gintaras Valiuškevičius, Vilniaus Universitetas

<https://potvyniai.aplinka.lt/map>

10%

1%

0.1%

Labai įvairus požiūris į vietą

Atgal į
laiko
juostą

49

2022

PASAKOJIMAS:

Registruojantis į projekto “Vaizduotės vingiai” nuotolines mažąsias sesijas dalyvių klausėme:

- Jei lankėtės, ką veikėte šioje vietoje?
- Jei nesilankėte, kaip manote, kodėl?
- Kaip apibūdintumėte šią vietą?

Atsakymų įvairovė buvo labai plati.

ŠALTINIS: VŠĮ „Kultūros dirbtuvė”

Globalios Tauragės Hakatonas: Pateiktos Idėjos Hipodromo įveiklinimui

Atgal į
laiko
juostą

50

2020

PASAKOJIMAS:

Hipodromo įveiklinimas - atraskite geriausias ir priimtinausias sprendinius hipodromo teritorijos įveiklinimui.

Apie Tauragėje esančią hipodromo teritoriją kalbama jau senai. Išmanusis miestas Structum pateikė ir galimą vietovės realizavimo būdą. Vietovė pačioje Tauragės širdyje. Savivaldybės tikslas: teritorija kuri taptų traukos centru miesto gyventojams ir turistams. Iššūkis: atrasti geriausias ir priimtinausias sprendinius hipodromo teritorijos įveiklinimui.

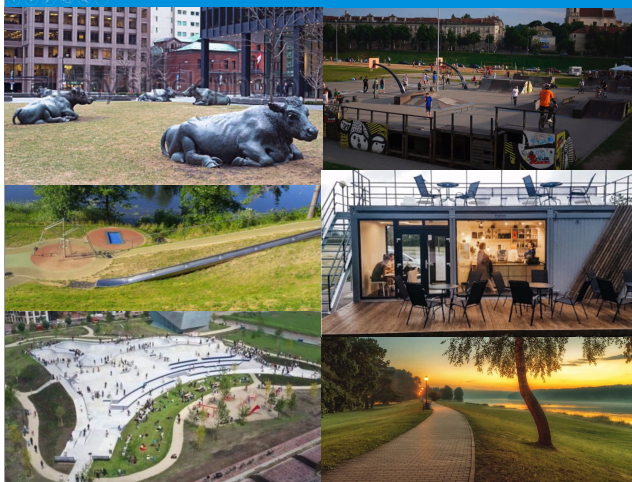
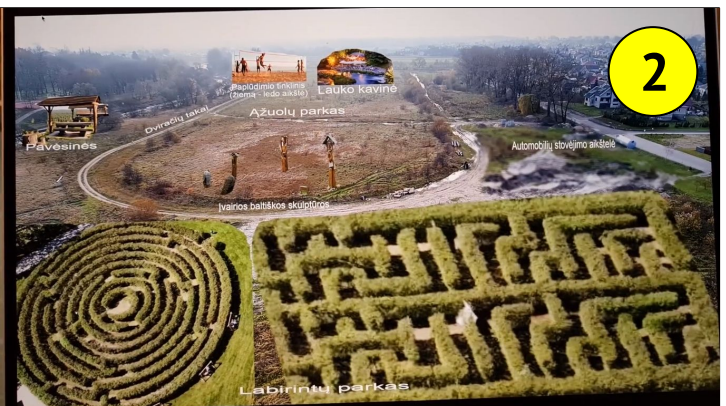
„Neišnaudota žaliaji teritorija (zona) miesto centre šalia upės Jūros, mano akimis, yra puiki vieta parkui ir laisvalaikio praleidimo teritorijai. Jau dabar matau, kaip po 50 ar 100 metų jame vaikstantys galvos – „protingi buvo žmonės, kurie įveiklino šią kadais apleistą teritoriją ir priėmė sprendimą parkui įkurti“. Visuomet skatiname naujas idėjas ir išskirtinius sprendinius. Šioje vietoje matau šiandieninius, inovatyvius sprendinius, kurie nestokotų patriotizmo skatinimo elementų, galbūt mažosios architektūros elementų ar netgi pastatų. Ši vieta išskirtinė ir tikiu, kad visos Jūsų idėjos ir sprendiniai padės šiai teritorijai tapti išskirtine ir patrauklia visuomenei. Sėkmės dirbant su šiuo iššūkiu!”

ŠALTINIS:

<https://storymaps.arcgis.com/stories/856c67a8f7d44678a50197c0bd7ba528>

<https://www.youtube.com/watch?v=w5HpyMol4GU>

<https://www.youtube.com/watch?v=GVunvpxcKvM&list=PLsGMWPpyxjEif87XludvJ8WvBgX30sOdn&index=13>

Parkas hipodrome

- Hipodromo teritorijoje esanti tuščia erdvė gali būti paversta į parką.
- Parkas gali tapti poilsio zona gyventojams, sugerti CO₂, gyventojų įsitraukimas į parko sodinimą didintų ekologinį sąmoningumą.
- Parke būtų galima įrengti labirintus, vykdyti orientacines varžybas.

Tauragės rajono savivaldybės 2021-2030 metų strateginis plėtros planas

Atgal į
laiko
juostą

51

2021-2030

PASAKOJIMAS:

TRS strateginiame plėtros plane Hipodromo teritorija minima 4 kartus:

Kaip silpnybė Nr.15: “Mieste yra **neišnaudotų rekreacijai** teritorijų – Jūros upės pakrantės ir hipodromo teritorija.”

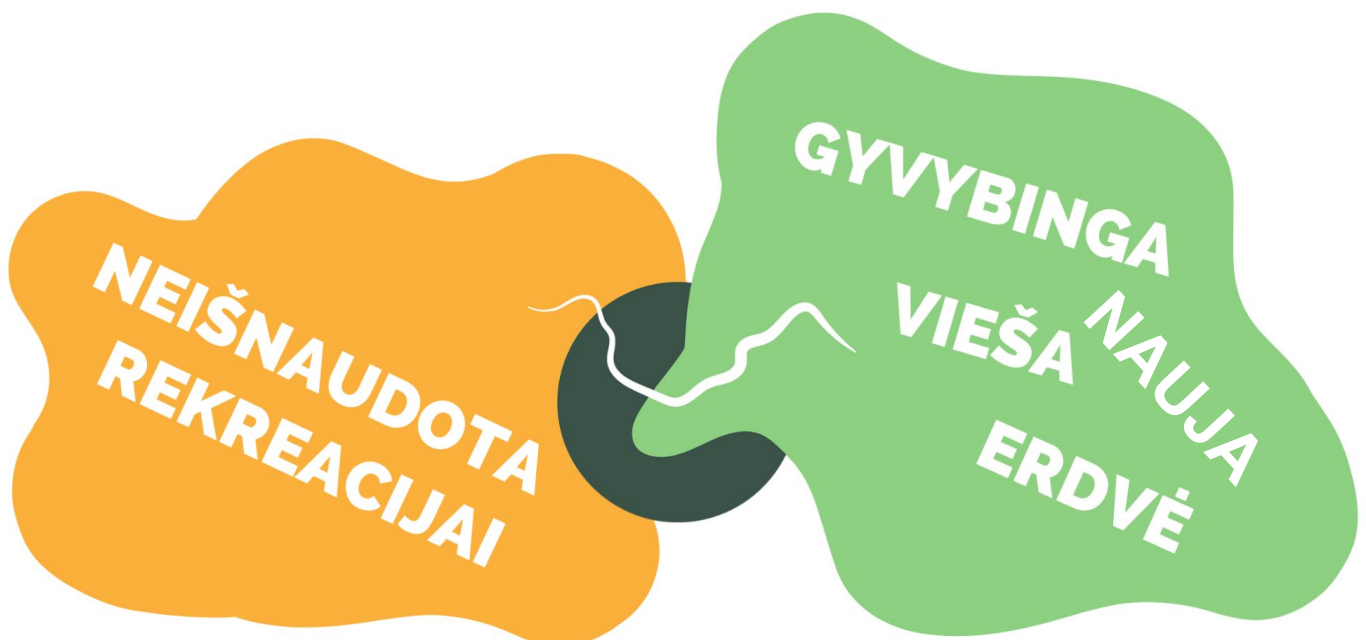
Formuojantis Vizijos aspektą Nr. 2. (**Gyvybingas**): “įrengiamos **naujos** rekreacinės erdvės – buvusio hipodromo teritorijoje, palei Jūros upės pakrantes”

Kaip 3 prioriteto uždavinys: “Suformuoti naują kokybišką rekreacinę erdvę buvusio hipodromo teritorijoje”. Iki 2030 siekiama parengti 1 techninį projektą ir įrengti 1 **viešą erdvę**.

Kaip investicijų projektas Nr.58: “Rekreacinės erdvės įrengimas buvusio hipodromo teritorijoje, Tauragės mieste” iki 2030, kurio preliminarinė vertė 700 tūkst. Eur.

Galimai susijęs investicinis projektas Nr.57: “Rekreacinės infrastruktūros įrengimas Jūros upės pakrantėse tauragės mieste įrengiant palei upę dviračių ir pėsčiųjų takus, mažosios architektūros elementus - poilsio infrastruktūrą.” Planuojama įgyvendinti iki 2030, kurio preliminarinė vertė 500 tūkst. Eur.

ŠALTINIS: Tauragės rajono savivaldybės 2021–2030 metų strateginis plėtros planas

Legenda apie Jūrą ir Taurą

Atgal į
laiko
juostą

52

2022

PASAKOJIMAS:

“Kur dabar stovi kultūros namai, ant kalno, seniai seniai, gyveno bajoras ir turėjo dukrą vardu Jūra. Tai dukrai merginos kito bajoro sūnus Tauras. Besimerginantis Tauras buvo pašauktas į kariuomenę ir ten žuvo. Kai liūdna žinia pasiekė gražiąją Jūrą, ją užgriuvo didžiulė sielvarta. Ši tiek ašarojo, kad nuo šlaito ašaros upeliais tekėt pradėjo. Galiausiai, tokia srauni ir didelė upė gavosi, kad Jūra iš nevilties ten ir nusiskandino.

Man senolė sakė, kad taip ir atsirado Jūros ir Tauragės pavadinimai, o aš šią jos papasakotą legendą toliau pasakoju jos proanūkiams.”

ŠALTINIS: Papasakojo 2022 metais miesto šventėje sutikta moteris. Užrašė Rūta Lukošūnaitė.

Albertas Tomialoic 2019 “Upė Jūra”

Bakalauro baigiamasis darbas

Atgal į
laiko
juostą

53

2011

Baigiamajame darbe buvo atliekama išsami Jūros upės slėnio Tauragės mieste istorinės - urbanistės raidos, želdynų, infrastruktūros, gamtinės ir vizualinės aplinkos bei apsaugos nuo potvynių analizė. Po atliktų analizių buvo suformuota teritorijos vystimosi koncepcija, jos prioritetai ir detalizuoti pasiūlymai. Nustačius Jūros upės slėnio Tauragėje problemines sritis buvo nuspręsta regeneruoti šią teritoriją pritaikant lankytojų poreikiams. Sekančiais baigiamojo darbo etapais pateikiami detalizuoti rekreacinės teritorijos įsisavinimo pasiūlymai. Parengiami hipodromo teritorijos panaudojimo naujam miesto parkui koncepciniai pasiūlymai.

Koncepcinė idėja – Jūros upės kaip svarbios kompozicinės miesto ašies regeneravimas ir integracija į miesto urbanistinį audinį. Jūros upė kaip svarbi kompozicinė ašis apjungia keturias koncepcijos vystimosi kryptis ir jų **prioritetus**. Tokiu būdu teritorijai yra padalinama į atskiras zonas. Kiekvienai zonai numatomi skirtingai kraštovaizdžio tvarkymo darbai ir vystimosi kryptys.

1. **Natūralaus kraštovaizdžio išsaugojimas.** Natūralus kraštovaizdis urbanizuotoje aplinkoje yra laikomas neįkainojama vertybe, o gebėjimas jį išsaugoti tai įrodymas, jog žmogus ir gamta gali vystytis kartu.
2. **Kairiojo Jūros upės kranto regeneravimas.** Rekonstruoti nusidėvėjusią infrastruktūrą, sutvirtinti upės šlaitą taip apsaugant žmogaus sukurtas vertybes nuo sunykimo.
3. **Žmogaus ir gamtos darnaus ryšio paieška.** Atliekant, bet kokius projektavimo darbus būtina ieškoti optimaliausio sprendimo būdo.
4. **Projektuojamos teritorijos paskirties nustatymas, funkcinis zonavimas.** Nustatomos pagrindinės aktyvaus ir pasyvaus poilsio zonų išdėstymo vietos. Sprendiniuose pateikiami teritorijos apsaugojimo nuo potvynių pasiūlymai. Hipodromo teritorija vystosi pagal nustatyta vizualinį ryšį, nepažeidžiant darnaus kraštovaizdžio vystimosi principų.

ŠALTINIS: Saulius Dragūnas (2011). JŪROS UPĖS SLĖNIO SUTVARKYMO TAURAGĖS MIESTE PROJEKTINIS PASIŪLYMAS

Žurnalo "STRUCTUM" konkurso "Išmanusis miestas" KTU komanda

Atgal į
laiko
juostą

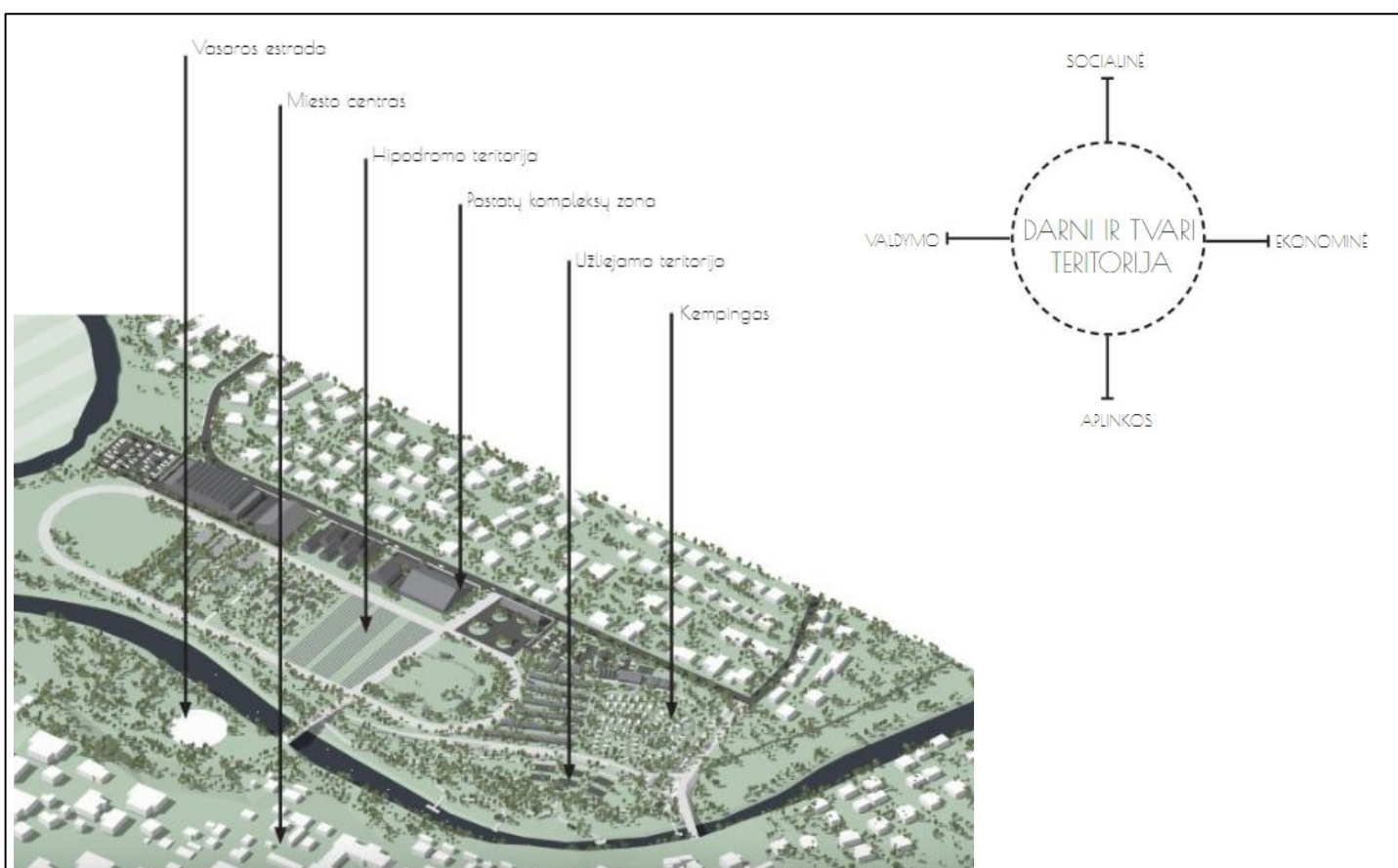
54

2018

Tauragės hipodromo teritorija Butkelių rajone. Rekreacinis parkas - Projektinio pasiūlymo išvados:

- Išsikėlėme kelias pagrindines problemas: visiškai nesutvarkyta hipodromo teritorijos infrastruktūra, menkai naudojamas tiltas nuo miesto centro link Butkelių kaimo.
- Sukurtos naujos infrastruktūros ašys: tarp esamo pėsčiųjų tilto ir hipodromo tako bei tarp hipodromo tako ir kitoje upės pusėje esančios vasaros estrados.
- Sukurti traukos centrai, suplanuota nauja rekreacinė erdvė, kuri tampa išskirtiniu parku su galimybe užsiimti aktyviu ir pasyviu poilsiu bei edukacinėmis veiklomis.
- Sklype suprojektuotas unikatus pastatų kompleksas bei rekreacinis parkas sukuria naują traukos centrą, kurio Lietuvos rytuose 70 kilometrų spinduliu nėra. Tai atveria dideles gairinys sparčiam ekonomikos ir turizmo augimui.
- Išsprendžiant užliejamos teritorijos klausimą suprojektuojamas pylimas, kuris visų pirma apsaugo nuo potvynių bei sukuria naują infrastruktūros ašį, kuri tarnauja kaip dviračių, pėsčiųjų takas.
- Laikantis senų šioje teritorijoje vykusios tradicijų, suprojektuojamos turgaus paviljonos.
- Sukurta ekologiška, švari, sveika aplinka įvairių poreikių žmonėms naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, taurojant esamą augmeniją bei plečiant ją dar labiau.
- Rekreacinės teritorijos sutvarkymas Tauragės mieste atvers naujas ekonomikos galimybes.

ŠALTINIS: Saulius Dragūnas (2011). JŪROS UPĖS SLĖNIO SUTVARKYMO TAURAGĖS MIESTE PROJEKTINIS PASIŪLYMAS

**VIETOS
PASAKOJIMŲ
KNYGA**

© VšĮ „Kultūros dirbtuvė“, 2022
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

